ՔԱՌԱՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ"
Сергіевская ул., № 5
Tiflis, Rédaction „Mschak"

Խմբագրատան տելեֆոն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Ցայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով

Ցայտարարութիւնների համար վճարում են խրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.

Տպարանի տելեֆոն № 67.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՄՇԱԿ
ՔԱՌԱՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ
Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ".
TIFLIS, Rédaction du journal „MSHAK".

Ցայտարարութիւնների համար պէտք վճարել. I երեսի վրա խրաքանչիւր տողատեղին (պետիտ)—20 կ., IV երեսի վրա—10 կոպ.

Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торгов. Дома Л. и Э. Метцль и К°, Мясницкая, д. Сытова, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршальковская, 130, Վիլնոյում՝ Большая, 38, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ՄԱՐՏԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՐՎԱՑ ՎԵՐՋԸ 9 ՌՈՒԲ.

Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաեւ հին հասցէն եւ 40 կ. նամականիշ: ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՆ եւ 40 կ. չուղարկողների խնդիրները՝ հասցէն փոխելու վերաբերմամբ՝ ԿԸ ԹՈՂՆՎԵՆ ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ:

Վաղը, կիրակի, մարտի 11-ին, Հայ-Կաթոլիկաց աղօթատանը (Պետերբուրգսկայա փող. № 8) ցեր. ժ. 12-ին, պատարագից յետոյ, տեղի կունենայ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ հայկական երգեցիկ խմբեր կազմակերպող հանգուցեալ

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ՄԱԿԱՐԵԱՆ ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐՁԱՅԻ

մահվան տասնամեակի առիթով, որի մասին յայտնում են ծանօթներին և յարգողներին հանգուցեալի եղբայրներն ու քոյրերը:
160. 1—1

Կ. Հ. ԲԱՐԵԳ. ԸՆԿ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ յայտնում է, որ այսօր շաբաթ, մարտի 10-ին, առաւօտեան ժամը $12^1/_2$-ին Մողնու եկեղեցում նշանակված է

ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ ԲԱՐԵՐԱՐ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԽՈՒԴԱԴԵԱՆԻ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏԸ:
156. 1—1

Ի գիտութիւն „ՄՇԱԿԻ" աշխատակիցների

Ցանկանալով հրատարակել «ՄՇԱԿԻ» 40-ԱՄԵԱՅ ՅՈԲԵԼԵԱՆԻ ԱՌԻԹՈՎ նրա բոլոր աշխատակիցների եւ երկարամեայ թղթակիցների ԽՄԲԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԸ, խնդրում եմ «Մշակի» բոլոր նախկին եւ այժմեան աշխատակիցներին ու թղթակիցներին, որոնք կը ցանկան մտնել այդ խմբանկարի մէջ, ուղարկել ինձ շուտով իրանց լուսանկարը, այս հասցէով՝ Тифлисъ, фотографія Теръ-Гевондянца, Николаевскій мостъ.

Լուսանկարիչ՝ ՏԷՐ-ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ
152. 5—3

Երկուշաբթի, մարտի 12-ին
ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆԻ ԴԱՀԼԻՃՈՒՄ
տեղի կունենայ
ՀԱՄԵՐԳ
Ի յիշատակ ՔՐ. ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐՁԱՅԻ մահվան տասնամեակի
ղեկավարութեամբ հանգուցեալի եղբօր՝ ՊԵՏՐՈՍ ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐՁԱՅԻ:
Մանրամասնութիւնները ծրագիրներում: ✦ Սկիզբը երեկոյեան ժամը $8^1/_2$-ին:
Տոմսակները վաճառվում են ժողովարանի շվէյցարի մօտ: 161. 1—1

Թիֆլիսի Հայուհեաց Բարեգործ. Ընկ. Վարչութիւնը
խնդրում է Ընկերութեան մեծարգոյ անդամներին շնորհ բերել
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ,
որ տեղի է ունենալու վաղը, կիրակի, առաւօտեան ժամը 12-ին, Պասկեվիչի փող., № 13.
ՕՐԱԿԱՐԳԸ.
1) 1911 թւի հաշւետուութիւնը:
2) Նոր կանոնադրութիւնը և 20-րդ յօդուածի փոփոխութիւնը:
3) Սեփական շէնք ձեռք բերելու խնդիրը:
4) Նախագահի ընթերցումը և վաւերացումը:
5) Վարչական կազմի ընտրութիւնը համաձայն նոր կանոնադրութեան:
158. 1—1

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՈՒՆ
ԶՈՒԲԱԼՕՎԻ ԱՆՈՒԱՆ
Ժողովրդ. ներկայացումներ կազմակերպող
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԵԿՑԻԱ
Վաղը, կիրակի, մարտի 11-ին
ՀԱՅՑՈՑ ԴՐ. ԸՆԿ. ԹԱՏԵՐԱՍԷՐՆԵՐԻ ԽՈՒՄԲԸ
Մասնակցութեամբ դերասանների
կը ներկայացնէ առաջին անգամ
հայ բեմի վրա
ԱՒԱԳ ԱԾԽԱՀԱՏ
Դրամա 1 արար., հեղ. Գերբիղոնի
Թարգմ. Գաւրօշի
Առաջին անգամ հայ բեմի վրա
ԽԱԲՎԱԾ ՅՈՅՍԵՐ
Կոմէդիա 2 արար., հեղ. Դօնդարօվա-Ազիանիի, Թարգմ. Եղնիկ Ե. Ալխազեանի
Առաջին անգամ նոր պիէս
ՈՎ ԷՐ ՄԵՂԱՒՈՐ
1 արար., հանաք Գ. Փիրումեանի
Մասնակցում են. տ. տ. Արովեան-Ցիցիանօվա, Արաքսեան, Արուսեակ, Մանուչարեան, Ցասմիկ, պ. պ. Գալստեան, Գաւրօշ, Լազարեան, Ղուշչեան, Մարկոսեան, Ցարութիւնեան, Ցարութիւնեան II, Տէր-Առաքելեան, Փիրումեան և ուրիշները:
Սկիզբն է երեկոյեան ճիշդ ժամը 8-ին:
Հերթ. կարգադրիչ՝ Ա. Թումանեան
157. 1—1

Լոյս տեսաւ
ԲԵՆԻԿ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ
ԻՆՉՈՒ ՀԵՌԱՑԱՆՔ
պատկերազարդ գրքոյկը՝ կաթողիկոսական վերջին ընտրութիւնների նկարագիրը «յաւելուածով»:
Գինն է 50 կոպ.
Դիմել Թիֆլիս, հեղինակին՝ Վելիամինովսկայա 3, և «Գուտտենբերգ» ու «Գիր» գրավաճառանոցներին:
(օ.մ.) առ. 153. 3—2

ԲԺԻՇԿ
Գր. ՄԱԿԱՐԵԱՆ
Ներքին եւ երեխայոց
հիւանդութիւններ
Ընդունում է հիւանդներին իր նոր բնակարանում՝ Գանօվսկայա փողոց, տուն Սէյլանովների, № 18, տելեֆոն 615.
Առաւօտեան 12—1 ժամը
Երեկոյեան 5—6 ժամը
(ե.հ.կ.) առ. 819. 100—73

ПОСЛѢДНІЯ НОВОСТИ ПАРФЮМЕРІИ
ОДЕКОЛОНЫ:
ТАИСЪ и КАПРИСЪ д'АМУРЪ
ДРАЛЛЕ
СТОЙКІЕ ЧАРУЮЩІЕ ЗАПАХИ
ПРОДАЖА ВЕЗДѢ
(ար. 15) առ. (В. 18385) 2—1

ԵՐԱԺՇՏԱԳԷՏԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Անցան տասն տարիներ այն սգալից օրից, երբ մեր հասարակութիւնը հողին յանձնեց իր սիրելի երաժշտագէտի՝ Քրիստափոր Կարա-Մուրզայի մարմինը:

Անցան այդ ձիգ տարիները առանց նոյնատեսակ երաժշտական ույժեր արտադրելու մեզանում և դրանով աւելի եւս մեծ ապացոյց տուեին այն բանին, թէ որքան թանգ էր այն կորուստը, որ ունեցաւ հասարակութիւնը Կարա-Մուրզայի մահով:

Այն սերմը, որ ցցել էր հանգուցեալ Կարա-Մուրզան մեր ժողովրդի մէջ, եղաւ բեղմնաւոր: Խօրային քառաձայն երգեցողութիւնը, որ նա ժողովրդականացրեց հայ ազգաբնակութեան մէջ, դարձաւ ընտանի,ախորժելի, սիրելի և սկսեց ճանաչվել իբրև անհրաժեշտութիւն:

Եւ այժմ այլ եւս վէճ չը կայ բազմաձայն խմբական երգեցողութեան դէմ.

Եւ անհետ կորան այն նախապաշարումները, որոնք գոյութիւն ունէին խօրային համերգների դէմ:

Կարա-Մուրզայի գործը չը կորաւ: Դա անհերքելի է: Բայց անհերքելի է և այն, որ նրա սկսած գործը չունեցաւ նոյնահզոր հեղինակաւոր շարունակողի, որը ընդունակ լինէր բարացնել և ընդարձակել գեղեցիկ նախաձեռնութիւնը, բանալ խօրային երգեցողութեան համար նոր կազմակերպչական, երաժշտասիրական-գեղարուեստական հեռանկարներ:

Հմուտ հեղինակաւոր վարպետը չունեցաւ նոյնատեսակ ժառանգ և յաջորդ:

Եւ տարիներ անցնելուց յետոյ մընում է եզակի Քրիստափոր Կարա-Մուրզայի ուժեղ նախաձեռնող տաղանդը և կորովի դէմքը:

Այն տեղեկութիւններից, որոնք արտատպված են «Մշակի» այս համարում Ք. Կարա-Մուրզայի մասին, մեր ընթերցողները կը վերյիշեն վաստակաւոր երաժշտագէտի բեղմնաւոր բազմատեսակ գործերը, որոնք աւելի եւս մեծ ու բազմաճիւղ կը լինէին, եթէ մահը խըլած չը լինէր նրան մեզանից:

Կարա-Մուրզայի գործը չէ կարող մեռնել: Եւ չի մեռնի: Բայց հասարակութիւնը աւշացնում է արժանաւոր կերպով յաւերժացնելու հանգուցեալի յիշատակը աւելի խոշոր և եռանդուն գործունէութեամբ այն ասպարէզում, որտեղ նա այնպիսի մեծ աջողութեամբ գործեց, դարձնելով աննշան և արհամարհելի համարվող գործը՝ հասարակական առաջադիմութեան գործ, խոշոր գեղարուեստական կրթական գործ:

Թող վառ մնայ Կարա-Մուրզայի յիշատակը մեր մէջ և ոգեւորի եռիտասարդ երաժշտագէտներին շարունակելու հանգուցեալի սկսած հասարակական կուլտուրական նախաձեռնութիւնը բազմաճիւղ գործունէութեամբ:

Ա. Բալանթար

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
8 մարտի

Վիէննա.—Վիլհէլմ կայսրը այստեղ կը լինի մարտի 10-ի առաւօտը:

Պատգամաւորների պալատում Բարբը գովեց գերմանական հաւատարմութիւնը դաշնակցականներին: Ձեխ Սաունեկը, պատասխանելով Բարբին, հարցրեց՝ թէ ապա ձեր է շնորհակալութիւնը Ռուսաստանին, որ փրկեց Աւստրօ-Ունգարիային:

Պետերբուրգ.—Ազնուականների համագումարը խօսեց կանանց և տղամարդկանց ժառանգական իրաւունքները հաւասարեցնելու դէմ:

Պետերբուրգ.—Ռումինիայի թագաւորի արքունիքին կից պաշտօնավարող հօֆմէյստէր Գիրսը նշանակվեց դեսպան Կ. Պոլսում: Նրա տեղ նշանակվեց Բերլինի դեսպանատան խորհրդատու Շեբէկօն:

Տրիէստ.— Գահաժառանգի, արքիդքսերի, արքիդքսուհիների, բէյլստագի և ունգարական պարլամենտի պատգամաւորութիւնների ներկայութեամբ ծով իջեցրվեց երկրորդ դրէդնօուտը՝ «Տեգետհօֆ» անունով:

Բերլին.—Սօց.-դեմօկրատ Շէյդէմանի փոխարէն բէյխստագի փոխ-նախագահ ընտրված Պաաշէն համաձայն սովորութեան պալատում թողեց իր այցետոմսը: Կայսրը ցանկացաւ ընդունել պրեզիդիումին in corpore.

Լվօվ.—Դրոգօբիչում խւղի գործարանում հրդեհ ծագեց: Պայթեցին երկու նաւթային և բենզինի բեզերուարներ: Այրվում են 300 վագօն նաւթ և 150 վագօն բենզին:

Փօրտ-Սմիտ (Արկանզաս).—Մակկէրտին հանքում պայթումից սպանվեցին 105 մարդ:

Պարիզ.—Մուլուի գետի աջ ափին ֆրանսիացիները՝ բենիուարին ցեղի հետ կռւելիս՝ կորցրին 10 սպանված: Թշնամին փախաւ մեծ կորուստներով:

Գրինօկ.—Ծով իջեցրվեց «Աեակս» դրէդնօուտը:

Գանձակ.—Կայարանի մօտերը, կամուրջի տակ գտնվեցին հինգ չուգունի ռումբ: Ցետոյ կրկին գտնվեցին երկու ուրիշ ռումբ:

Մադրիդ.—Արտաքին գործերի մինիստրը ֆրանսիական դեսպանին յանձնեց մի նօտա, որի մէջ բերված են սպանական փոխ-առաջարկութիւնները:

ՀԵՌԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
8 մարտի

Մուկդէն.—Իւանշիկայի կարգադրութեամբ խառն գումարտակի չորրորդ գունդը ուղարկվում է Պէկինի զօրքի կազմը ուժեղացնելու համար:

Պէկին մեկնեցին զօրքերի երեք ներկայացուցիչ օֆիցէր՝ մասնակցելու համար հիւսիսային և հարաւային զօրքերի օֆիցէրների համագումարին:

Մուկդէն.—«Անվախների» արգելված ընկերութեան պարագլուխները որոշեցին անտես անել արգելքը, ուժեղացնել հակահանրապետական ագիտացիան, գրգռել ժողովրդական մասսաները և մանջուրական զօրքերը, որպէսզի առաջ գայ եւրօպական միջամտութիւն:

Չիֆու.—Տեղական հիւպատոսները և չինական վաճառականութիւնը այցելեցին Տանշաօյին, որի շոգենաւը կանգ էր առել ճանապարհին, և միջնորդեցին դատարկել Չիֆուն զօրքերից, որոնց ներկայութիւնը վնասակար ազդեցութիւն է անում առևտրի զարգացման վրա:

Շանխայ.—Նանկինի ազգային ժողովը հաստատեց բելգիական բանկից փոխ առած մի միլիօնի փոխառութիւնը:

Ուրգա.—Մօնղօլները հեռագիր ուղարկեցին Իւանշիկային, որով ի պատասխանի Նանկինի առաջարկութեան նրանք հրաժարվում են մտնել չինական հանրապետութեան մէջ:

Կուլջա.—Ուրումչիի նահանգապետը, ստանալով Իւանշիկայից հեռագիր դադարեցնելու պատերազմական գործողութիւնները, դիմեց յեղափոխականներին առաջարկելով արձակել զօրքերը և յանձնել զէնքերը: Ցեղափոխականները հրաժարվեցին կատարել առաջարկութիւնը, և մնալով Ցէյնխէայում, պատրաստ են արշաւելու դէպի Ուրումչի.

Կալկաթա.—Երեքշաբթի օրը Գիանդզում՝ հնդկական սահմանագլխի մօտ, կռիւ տեղի ունեցաւ չինացիների և տիբէտցիների միջև.

Դալայ-լաման գտնվում է դեռ Կալիմպանգում և մտադիր չէ առ այժմ վերադառնալ Լհաս՝ անորոշ դրութեան պատճառով:

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
8 մարտի

Լոնդօն. — Հանքային բանւորների միութեան խորհրդակցութեան մէջ մի բանաձև ընդունվեց, որով պարլամենտական ակտը ճանաչվում է անընդունելի, եթէ չը պարունակէ մինիմալ պարտադիր վարձատրութիւն—օրական 5 շիլլինգ հասակաւոր բանւորներին և երկու շիլլինգ 14 տարեկանից սկսած բանւորներին: Բանւորական կուսակցութիւնը այդ ուղղումները անց է կացնելու պարլամենտում: Ունիօնիստների պարագլուխները յայտարարեցին, որ ձայն չը տան բիլլի դէմ: Մինիստրութեան կողմնակիցները չափազանց անհանգիստ են բիլլի վիճակից ի տես ունենալով բանւորների միութեան որոշումները:

Համայնքների պալատը միաձայն ընդունեց նաւատորմի նաւաստիների քանակը այնպէս, ինչպէս առաջադրված էր բիւջէում:

Բալֆուրի հանդէս գալը կառավարական բիլլի դէմ մեծ սենսացիա առաջ բերեց: Լրագիրները կարծում են, որ դրութեան փրկութեան միակ միջոց համդիսանում է այն, որ կառավարութիւնը ընդունէ գործատէրերի կոմպրոմիսային առաջարկութիւնը և բիլլի մէջ մտցնէ հանքային բանւորների 6 պահանջները հանդերձ որոշ պայմաններով՝ թէ բանւորները չեն ճնշի տէրերին նորանոր պահանջներով: Երկիւղ կայ, որ եթէ բիլլն ընդունվի փոքր մեծամասնութեամբ, այն ժամանակ լորդերի պալատը չի ընդունի այն և առաջ կը գայ սահմանադրական ճգնաժամ:

«Դէյլի-Մէյլը» ասում է, որ եթէ կառավարութիւնը պարտութիւն կրէ, այն դէպքում ունիօնիստները պատրաստ են կանգնել իշխանութեան գլուխ. հետևաբար անմիջապէս կայանալու են նոր ընտրութիւններ:

Դէմֆէրխշայրում, Կրիկօնել հանքերում տեղի ունեցան ընդհարումներ գործատէրերի և աշխատողների միջև: 10 մարդ կալանաւորված են: 6 ոստիկան վիրաւորված են:

Լօնդօն.—Ասկվիտը ասաց, որ Բալֆուրի ճառի մէջ բացակայում են գործնական ցուցմունքներ. բիլլի մէջ պարունակվող առաջարկութիւնները նման են այն առաջարկութիւններին, որ սրանից երեք շաբաթ առաջ արեց կառավարութիւնը:

Կլիվլէնդ.—Քարածխային հանքերի տէրերի և բանւորների կօնֆերէնցիային արհեստակցական միութեան նախագահը յայտնեց, որ եթէ պահանջներին բաւարարութիւն չը տրվի, ապրիլի 1-ին (ն. տ.) կը սկսվի գործադուլ քարածխային հանքերում կէս միլիօն բանւորների մասնակցութեամբ:

Բերլին.—Րայխստագի պրեզիդիումին ընդունելու ժամանակ կայսրը գոհունակութիւն յայտնեց, որ գործադուլը Բուրսկի շրջանում վերջացաւ, և յուսաց, որ րայխստագը կընդունէ նոր օրինագծեր գերմանական զօրքի ու նաւատորմի ուժեղացման համար:

Ույլկեսբար (Պէնսիլվանիա).—Անտրացիտի հանքերի տէրերը պատրաստակամութիւն յայտնեցին բաւարարութիւն տալ բանւորների պահանջներին:

Պրագա.—Հանքային բանւորների և ժանդարմների ընդհարման պատճառով Զալուշում, Չեխիայի հիւսիսային մասում, գործադուլը շարունակվում է:

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
8 մարտի

Կ. Պոլիս.—Կառավարութիւնը Ուրմիայի՝ թիւրքերից գրաւված մասն է ուղարկում Վանի զօրաբանակի հրա-

մանատարին և Կ. Պոլսի պաշտօնեաներից մէկին տեղական Թիւրքական իշխանութիւնների գործողութիւնները ստուգելու համար։ Ցիշեալ իշխանութիւններին պատուիրագրված է այլ ևս զօրքեր չուղարկել գրաւված տեղերը, չը գրաւել նորերը, չը վիճակագրել ազգաբնակութեան և պատգամաւորներ չընտրել պարլամենտի համար։

—

Ուրմիա.—Նահանգապետը նոր նշանակված նահանգապետի հետ վէճերից խուսափելու համար յօժարակամ իշխանութիւնը առաջարկեց վերջինիս, մինչև Թէհրանից հրահանգ ստանալը։

—

Կ. Պօլիս.—Անատոլիայի երկաթուղային ընկերութիւնը մինիստրին նախագիծ ներկայացրեց կառուցանելու երկաթուղի Հալէպից—Բաղդադ։

Անցեալ բիւջէտային տարին աւարտվեց 4.076,000 ֆունտ դեֆիցիտով։

Ներքին գործերի մինիստրին հաշտարար մասնաժողովի հետ Սկիւտարում ազգաբնակութիւնը հանդիպել է ցնծութեամբ։

«Թանինը» և այլ լրագիրներ հաղորդում են, որ մինիստրների խորհուրդը անհնարին գտաւ բանակցութիւններ սկսել հաշտութեան մասին իտալական յուշագրում բերված հիմունքներով։

—

Կեօլն.—«Կեօլնիշէ-Ցայտունգին» հաղորդում են Կ. Պօլսից, որ արևելեան երկաթուղային ընկերութիւնը Բ. Դրան հետ պայմանագիր կապեց կառուցանելու ու շահագործելու Ուսկիւբ-Կալկանդելէն-Գօստիվար գիծը։

—

Լոնդօն. — Թագաւորն ընդունեց Թիւրքաց պատուիրակութեան, որ յանձնեց Թիւրքական երկու բարձր շքանշանները։

Գրէյը համայնքների պալատում յայտնեց, որ անգամ անհրաժեշտ է, որպէսզի անգլիացի օֆիցէրները ծառայութեան մտնեն Պարսկաստանում։

ԴԷՊՔԵՐՆ ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆՈՒՄ

—

Թաւրիզ, 3 մարտի

Պարսկաստանում սահմանադրական ռէժիմը հռչակվելուց այս կողմը՝ 4—5 տարի կայ, որ Ատրպատականն առանձնապէս միշտ խռովայոյզ կացութեան է մատնված եղել. ապստամբութիւն, ապատակութիւն, աւազակութիւն և սպանութիւն անպակաս են եղել երկրում՝ երթևեկութեան ճանապարհները դատապարտելով բացարձակ անապահովութեան, որպիսի հանգամանքը հարկաւ երկրի կուլտուրական գործը, տնտեսութիւնը և վաճառականութիւնը ծայր աստիճան խեղճութեան պիտի հասցնէր։ Այդպէս էլ եղաւ։ Անտրական շարժումը վաղուց կանգ է առել. վաճառականութիւնը և առհասարակ տնտեսական զարգացումը մեծ հարուած կրեց՝ անգործութեան և խոշոր վնասների ենթարկելով կենդանի վաճառականութիւնը։ Նախորդ նահանգապետ Մուխբիր-ուս-Սալթանէի ապարդիւն ջանքերը ոչ մի օգուտ չը կարողացան ընծայել երկրի բարեկարգութեան, ոչ ևս շահ ունեցան ճանապարհները պահով և վստահելի դարձնելու։ Թաւրիզը՝ չոր մրգեղէններ ուղարկելու Ռուսաստան և գորգ արտահանելու համար դէպի Կ. Պօլիս, Ամերիկա և այլ կենտրոններ՝ միակ հրապարակն է Պարսկաստանի։ Ցիշածս տարիների ընթացքում, նամանաւանդ վերջին տարիս վաճառականները մեծ չափով արտահանելուց դադարեցին մի կողմից տեղի ունեցող ընհարումների և միւս կողմից հաղորդակցութեան ուղիների անապահովութեան պատճառով։ Եւ այսպիսով՝ հրապարակը ոչ ապրանք կարողացաւ ստանալ դրսից և ոչ արտահանել դուրս. եռուն շուկան ամայացաւ, իսկ գործող վաճառականները ձեռքները ծալած նոր օրի նոր արշալոյսի ծագմանն էին սպասում աշխատանքի ձեռք մեկնելու ակնկալութեամբ։

Երկրի տնտեսութեան և վաճառականութեան համար ձախող վիճակը տևեց մինչև ռուսաց կուիները պարսիկ ֆէդայիների դէմ վախճան գտնելը և Ատրպատականի ընդհանուր նահանգապետ Հաջի Շուջա-ուդ-Դօվլէի՝ գործի գլուխ անցնելը։ Երկրի վերահաս խաղաղութեան հետ կարծես քանդվեցին նաև վաճառականութեան ամուր կապանքները, շնորհիւ այն հանգամանքի, որ մայրաքաղաքի և գլխաւոր քաղաքների հաղորդակցութեան ճանապարհները վայելում են այժմ քան երբևիցէ կատարեալ ապահովութիւն և անդորրութիւն։ Անտարակոյս՝ ռուսաց ազդեցութիւնը աւագ դերակատարն է գործին, սակայն այս մասին նահանգապետ Շուջա-ուդ-Դօվլէի կորովի գործունէութիւնն անուրանալի է, որի շնորհիւ աներկիւղ ապրանքների, աւելի գումարի մուտքը Թաւրիզ օր-աւուր շատանում են և հրապարակ են գալիս կեանք և կենդանութիւն։ Ճիշդ է, Շուջա-ուդ-Դօվլէն անխական անողոքութեամբ պատժեց և դեռ պատժում է այն անհատներին, որոնք սահմանադրական քղամիտի տակ թալան, յափշտակութիւն ու սպանութիւններ կատարեցին ոչ հեռու անցեալում, այնու ամենայնիւ նա ինքն իբրև հանապազ սահմանադիր կարգերի և ընդհանրապէս երկրի բարեկարգութեան և ժողովրդի բարօրութեան բարեկամ է հռչակում և դաժան հակառակորդ՝ երկիրը խռովող անձնաւորութեանց հանդէպ։

Թաւրիզը հետզհետէ ընդունում է իր նորմալ դրութիւնը, ապահովութիւնը քաղաքում լրիւ է՝ թէ գիշեր, թէ ցերեկ։ Նահանգապետութեան կողմից աչալուրջ հսկողութիւն է տիրում քաղաքի և շրջակայքի վրա. պահականոցները նորոգեցին, որոնցով պահպանութիւն են անում նոր տաբազով ոստիկաններ։ Դէպի վարչութիւնների պաշտօնեաները նահանգապետի յաջորդ բարեբարութիւնները բարեկամական են և քաղաքավարի. իսկ ամենաաչքի ընկնող ուղղութիւնը, որ ունի նա, այն է՝ որ ամենուրեք և ամեն մի անձի հետ խօսելիս ու խրատելիս շեշտում է օտարալեզու և օտարակրօն հաբեանների հետ եղբայրաբար և համերաշխ ապրելու անհրաժեշտ հարցը։ Շուջա-ուդ-Դօվլէն երկրի զաւակն է և բնիկը. նա ինքը շատ լաւ է ճանաչում երկրի քունջն ու բուջախը, այանն ու բայան, գիւղացին ու քաղաքացին։ Ոչ մի աւազակ և մարդասպան չեն կարող խուսափել նրա սրատես աչքերից։ Արդարև՝ Շուջա-ուդ-Դօվլէն կրթութիւն ստացած մարդ չէ, սակայն և այնպէս կեանքի դպրոցում այնչափ պաշար է ձեռք բերել, որ կարող է արժանաւորապէս վարել իր արդի պատասխանատու պաշտօնը, եթէ երկրի ու ժողովրդի շահը երաշխաւորող բարի նպատակներով ու օգտաւէտ ձգտումներով զինված գործէ միշտ իր եղած ասպարէզում։ Ինչ որ մենք այսօր տեսնում ենք, դա այն է, որ նա հանդէս է եկել կորեկտ սկզբունքներով, այն է՝ ծառայել երկրին և ժողովրդի բովանդակ բարօրութեանը։ Համակրութիւնը դէպի նահանգապետը աճում է օրէ-ցօր բոլոր դասերի կողմից. սիրում են նրան շրջապատի պաշտօնեաները. ռուսաց զինւորական և քաղաքական պաշտօնեաները տածում են առ ինքը սիրալիր յարգանք։ Շուջա-ուդ-Դօվլէի այսօրվայ բռնած ուղղութիւնն ու տակտիկան մի գրաւական է այն աջողութիւններին, որ կարող է ունենալ նա յօգուտ ժողովրդի և հայրենիքի։

Մենք պատրաստ ենք նահանգապետի գործունէութեան դրական և բացասական կողմերը պարզել «Մշակի» էջերում ի գիտութիւն ընթերցող հասարակութեան։

Հայկազուն

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅ ԳԻՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆԱՅՆԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

II

Ա. Քալանթարը իր զեկուցման մէջ հաղորդեց ամփոփ տեղեկութիւններ Էջմիածնի և Երևանի շրջանի գիւղատնտեսական մի քանի ձեռնարկութիւնների և փորձերի մասին։

Կարևոր էր ծանօթանալ՝ թէ ինչ կազմակերպութիւն էր ստացել գիւղատնտեսական ուսուցման գործը, որ սկսվել է այս տարի Էջմիածնում շնորհիւ Պետերբուրգի եկեղեցական խորհրդի դրամական աջակցութեան։ Տեսական մասը հոգացվել է դասախօսութիւններով, որ կարդում է գիւղատնտես Տօշեան, իսկ գործնականը դեռ չէ կազմակերպված և այժմ գարնան ջերմութիւնը սկսվելուց՝ պէտք է իրականութիւն ստանայ։ Խորհրդակցելով դասատուի հետ, Ա. Քալանթարը և Ց. Փիրալեանը մշակեցին տնտեսութեան մի ծրագիր հետևեալ իմաստով։ Դասընթացքների համար յատկացված հինգ դեսեատին հողի վրա սահմանվում է սերմափոխութեան փորձնական մի սիստեմ, որի մէջ մտնում են բամբակը, խոտաբոյսը և հացաբոյսը որոշ կարգով։

Էջմիածնի մօտ գտնվող Ներսէսաբաղ կամ Նասիրաբաղ կալուածքում կազմված է մի տնտեսութիւն, որը տարէ-տարի զարգանում է, գտնվելով կալուածատէր Ց. Աթաբէգեանի անմիջական ղեկավարութեան տակ։ Տնտեսութեան մէջ արված են ուսանելի և հետաքրքրական գիտողութիւններ հացաբոյսերի, այգեծառերի և պարտիզաբոյսերի աճման վերաբերութեամբ։ Կալուածքի հողերում սահմանված է հարաւային կլիմայի յատուկ բոյսերի մշակութիւն, որոնց թւում են բամբակը և բրինձը։ Վերջինս պահպանվում է թէ արդիւնաւէտ լինելու պատճառով և թէ իր բարերար ազդեցութեան շնորհիւ հողի յատկութեան բարելաւման վրա։ Բայց բրինձը ունի այն աննպաստ կողմը, որ ճահճացնում է հողը, թէև ժամանակաւոր կերպով, ամառվայ շոգ ամիսներում։

Ուսանելի է նոյնպէս ճանապարհորդների տեսած Զագ կալուածքը, որի տնտեսական բարեկարգութեանը վերահասու է կալուածատէր Իսահակ Մելիք-Աղամալեանը։ Այդտեղ շատ աշխատանք է թափված, որի հետևանքն են կազմում ընդարձակ այգիները, ծառաստանները և ուրիշ գիւղատնտեսական ձեռնարկութիւններ։ Ոռոգվելով առատօրէն Ղրխբուլաղի ջրով՝ Զագ կալուածքի հողերը ունեն յարմարութիւններ ապահովելու բոյսերի աճումը և զարգացումը։ Մրգերի մէջ կան շատ լաւ եւրոպական տեսակներ։

Թէ յիշատակված և թէ ուրիշ տնտեսութիւնների փորձերը տալիս են ուսանելի նիւթ գիւղատնտեսական խորհրդածութիւնների և ընդհանրացումների, միևնոյն ժամանակ հրահանգչական գործունէութեան նպատակայարմար կազմակերպութեան համար։

Լսելով Ա. Քալանթարի զեկուցումը, ժողովականները հարց տուին, թէ ինչպէս վերաբերվեց Էջմիածինը դէպի այն առաջարկը, որ նա տայ իր հողերից մէկը ժամհարեան դպրոցի համար։

— Բացասաբար—պատասխանեց Ա. Քալանթարը։—Մենք զեկուցինք սինօդի անդամներին գործը չուրթինը։ Պատասխանը այն եղաւ, որ անկարելի է վաճառել էջմիածնապատկան հողը, նոյնպէս անկարելի է նրան կապալով տալը։ Ցանոյ մասնաւոր խօսակցութիւնների մէջ միաբանները ասում էին, որ դա սխալ կարծիք է և ցանկալի է նրան փոխել։

Ժողովականները հետաքրքրվեցին՝ թէ որքան յարմար կը լինի, եթէ դպրոցը հիմնվի Երևան քաղաքի հողերի վրա։ Ա. Քալանթար պատասխանեց, որ ձայնաւորների մի խումբ հետաքրքրված է այդ խնդրով։

Ժողովը փակվեց ժամը 11-ին։

ԿՈՉԷՆ ԳԻՒՂԻՆ ՕԳՆԵԼՈՒ ՀԱՐՑԸ

—

Ինչպէս հաղորդեցինք անցեալ անգամ, Նպաստամատոյց Ցանձնաժողովը, քննելով Կոչէն գիւղի կարօտեալներին օգնելու հարցը, գտաւ, որ այդ գիւղին օգնութիւնը պէտք է լինի երկու տեսակ՝ 1) անմիջական, սուր կարիքին վոհացումն տալու, իսկ դրա համար պէտք է տալ գիւղացիներին ուտելիք մինչև նոր հունձը և վարելու սերմնացու—ցորեն, գարի, կորեկ, լոբի, ինչպէս և չերամի սերմ, ինչպէս և մի քանի լծկան և գութան. 2) արմատական—գիւղացիների տնտեսական և քայքայված դրութիւնը բարւոքելու, իսկ դրա համար պէտք է միջնորդել ուր հարկն է՝ հարկերը թեթևացնելու, Թուրքերին ունեցած պարտքերից ազատելու և այլն։

Որոշելով հասցնել անմիջական օգնութիւնը վերոյիշեալ ձևով, Ցանձնաժողովը յատկացրեց անհրաժեշտ գումարը և ուղարկեց իր գործակալ Ս. Տէր-Պօղոսեանին Շամշադինի գործակալ Բադալեան քահանայի հետ միասին գործադրելու վերոյիշեալ որոշումները, իսկ արմատական օգնութեան մասին Ցանձնաժողովը որոշեց ունենալ առանձին խորհրդակցութիւն և ուղարկել տեղը մի մասնագէտ՝ օգնութեան միջոցներ մշակելու համար։

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԵԿՑԻԱՅԻ ԺՈՂՈՎԸ

—

Հինգշաբթի, մարտի 8-ին, երեկոյեան ժամը 8-ին, Կայսերական Կովկասեան Գիւղատնտեսական Ընկերութեան մէջ կայացաւ Թիֆլիսի Ժողովրդական Համալսարանի Ընկերութեան հայկական սեկցիայի անդամների ընդհանուր ժողովը։

Նախորդ սեկցիայի նախագահ Հ. Առաքելեան, բանալով նիստը, ներկայութեամբ մօտ 25 անդամների, առաջարկեց նախ և առաջ քննել, թէ կարող է ներկայ ժողովը կայանալ և օրինաւոր համարվել։ Կենտրոնական վարչութիւնից հաստատված հրահանգով, հայկական սեկցիան կարող է ունենալ առ առաւելն 20 անդամ։ Հին անդամներից 17 հոգի արդէն վերանորոգել են իրանց անդամակցութիւնը։ Կենտրոնական վարչութեան կողմից պ. պ. Քաթանեանի և Բ. Մկրտումեանի տուած տեղեկութիւններից երևաց, որ կան նաև ուրիշ հայ անդամներ, որոնք անդամ են գրվել սեկցիայից դուրս, որ կենտր. վարչութիւնը արդէն ինքն այդ անդամներից 4-ին նշանակել է հայկական սեկցիայի անդամ և առաջարկում է ժողովին ընտրել մնացորդ անդամներին, որպէսզի սեկցիայի անդամների թիւը լինի 15—20 և ոչ աւելի։

Այս առիթով եղան վիճաբանութիւններ, որոնց մասնակցեցին շատերը։ Ի վերջոյ ժողովը ընդունեց նախագահողի հետևեալ առաջարկը—կազմել թէ հին և թէ նոր անդամների ցուցակը, որոնք վճարել են կամ այժմ իսկ կը վճարեն իրանց անդամակցական տուրքը՝ 1 ր. և ներկայացնել այդ ցուցակը կենտրոնական վարչութեան ի հաստատութիւն և խնդրել, որ վարչութիւնը կամ ինքը կազմէ այդ անդամներից հայկական սեկցիան, կամ թողնէ անդամների ընդհանուր ժողովին՝ կազմել սեկցիան, որոշելով կանխապէս սեկցիայի անդամների թիւը։

Կազմվեց անդամների ցուցակը, ընդամենը 31 հոգու։ Այդ ցուցակը ընդունվելուց յետոյ, կը գումարվի նորից ընդհանուր ժողով։

ՅԱՐԳԵՆՔ ՆՈՒԻՐԱԿԱՆ ՅԻՇԱՏԱԿԸ

—

Շատերի յիշողութեան մէջ դեռ թարմ է այն տպաւորութիւնը, որպիսին ստացաւ իւրաքանչիւր հայ մարդ, երբ լսեց սրանից տասը տարի առաջ, այն է 1902 թ. մարտի 27-ին, հայ երգի տաղանդաւոր ժողովրդականացնող Քրիստափոր Կարա-Մուրզայի յանկարծամահ լինելու բօթը։

Անհերկայելի է, որ մեզանից ամեն մէկի առաջ պատկերացաւ հայ մարդու վիշտն ու ցաւը այնքան աչող կերպով երգի միջոցով տարածող եռանդուն մարդու մահվամբ գոյացած խոշոր բացը։ Եւ այնուհետև հայաբնակ վայրերը այլ ևս չը տեսան, իրանց մէջ չունեցան ամենքին սիրելի երաժշտագէտին։

Հարիւրաւոր սիրողներ, երգիչներ, որոնք ամենայն սիրով մասնակցում էին երգեցիկ խմբերին, որբացան ընդմիշտ, զրկվելով իրանց սիրելի ուսուցչից։

Ու լռեց ուսուցիչը...

Նրա հետ համարեա թէ լռեց նաև հայ երգը։ «Համարեա» ենք ասում, որովհետև թէև նա երբեմն-երբեմն այս ու այն տեղում լսվում էր, սակայն նա իր մէջ չէր պարունակում այն ոգևորութիւնը, աշխոյժն ու եռանդը, ինչպիսին նա ունէր անմոռանալի երաժշտագէտ-ուսուցչի ժամանակ։

Անցան տարիներ, տասն երկար ու ձիգ տարիներ, սակայն հայ հասարակութիւնը իր աւանդական սովորութեան համաձայն մոռացաւ և նրան, ինչպէս մոռացել էր աւելի նրա նմաններին։

Եւ նա, այդ դարաւոր անլուծելի հանելուկը, այսինքն հայ ժողովուրդը ոչ միայն չապահովեց հանգուցեալի ընտանիքը, ոչ միայն չը մտածեց նրա բազմաթիւ աշխատութիւնները լոյս ընծայելու մասին, այլ և նոյնիսկ հայ ժողովրդի այդ արժանաւոր զաւակի գերեզմանի վրա մի համեստ արձան կանգնեցնելու մասին չը հոգաց...

Մենք չը տեսանք սրանցից և ոչ մէկը, թէև մեզանից իւրաքանչիւրը Ք. Կարա-Մուրզայի անունը տալիս խոր հոգոց էր քաշում, նրա կորուստն ափսոսում։ Սակայն տարիներ յետոյ գտնվեցին մարդիկ, և այն էլ նրա հարազատները, որոնք ձեռնարկեցին այն գործին, որին պարտաւոր էր ձեռք զարկել մեզանից ամեն մէկը։

«Մշակի» ընթերցողներին արդէն յայտնի է, որ հանգուցեալի գերեզմանի վրա մի վայելուչ արձան կանգնեցնելու համար, երկուշաբթի, մարտի 12-ին, Թիֆլիսի ժողովարանում տրվելու է մի համերգ, որից գոյացած արդիւնքը կը յատկացվի այդ գործին։

Ցայտնի է նմանապէս, որ նոյն նպատակով վաղը Բագւում տրվելու է մի այլ համերգ։ Արդ, ի՞նչ է մնում այս երկու հայաբնակ խոշոր քաղաքների հայ հասարակութեան, եթէ ոչ հոծ բազմութեամբ ներկայ գտնվել այդ համերգներին, պատշաճ յարգանքը մատուցելու նրա անմահ յիշատակին, նիւթականապէս նպաստելու արձան կանգնեցնելու նուիրական գործին։

«Լաւ է ուշ, քան երբէք»,—ասում է առածը։

Տասն տարիներից յետոյ գէթ այս անգամ գիտենանք կատարել մեր ամենիս սեպուհ պարտականութիւնը։

Ուրեմն գնանք համերգներին, որով յարգած կը լինենք Ք. Կարա-Մուրզայի յիշատակը։

Ցար. Գասպարեան

Ք. Մ. ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐԶԱ

(1853—1902 թ. մարտի 27-ին)

—

Քրիստափոր Մակարեան Կարա-Մուրզան ծնվել է 1853 թւի փետրվարի 19-ին Ղրիմի Ղարասուբազար քաղաքում։ Իր երաժշտական կրթութիւնը նա ստացել է Ղրիմում մասնաւոր ուսուցիչներից. ապա երկար տարիներ բացառապէս պարապել է երաժշտութեամբ։

Կարա-Մուրզան Թիֆլիս է եկել 1882 թ. հոկտեմբերի 5-ին։ Եւ այստեղ նա իր առաջին համերգը տուել է 1885 թ. մարտի 15-ին Արծրունու թատրօնում (այժմ Վրաց Ազնուականութեան թատրօն)։

Իր 17-ամեայ գործունէութեան ընթացքում նա 47 քաղաքներում կազմել է 90 երգեցիկ խումբ և տուել է 248 համերգ։

Նա ժողովել ու մշակել է 320 ժողովրդական երգ և յօրինել է 67 ինքնուրոյն երգ։

Նրա ամբողջ գործունէութիւնն անցել է Կովկասում, ուր նա առաջինն է եղել հայ խմբային քառաձայն երգեցողութիւն կազմակերպողը։

Բացի ժողովրդական խմբերից, նա կազմակերպել է Թիֆլիսում և Բագւում նաև եկեղեցական խմբեր և առաջինն է իր խմբով երգել պատարագը։

Խմբային երգեցողութիւն տարածելու և եկեղեցական երգեցողութիւն հաստատելու

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԸ

(Ըստ Ն. Նիկոլաեվիչի)

—

Սենեակի մէջ անցուդարձ էր անում մի երիտասարդ, ձեռքերը ետևը դրած և գլուխը բարձրացրած վեր, դէպի առաստաղը։ Վտիտ մարմնով, սպիտակաւուն աչքերով, վեր ցցված քթով մի տղամարդ էր նա, բաց դեղնագոյն երկար մազերով և նոյն գոյնի, բայց շատ ցանցառ բեխերով։ Մերթ ընդ մերթ նա արագ մօտենում էր գրասեղանին և գրչով շտապ-շտապ ինչ-որ բան էր ուրուագծում թղթի վրա։

Երկու վշտակիր, բայց գեղեցիկ աչքեր հետևում էին նրան։ Սենեակի մի անկիւնում, ուր հազիւ էր հասնում սեղանի վրա դրված լապտերի լոյսը, վառարանի մօտ նստած էր մի աղջիկ, մուշտակ հագած և գլխարկը գլխին։ Պարզ չէին երևում այդ Ցուդիթի*) մեծ ու թուխ աչքերն ու կամար յօնքերը և մարտիրոսահու նուրբ ու վշտամած կիսադէմքը (պրօֆիլը)։

*) Ցուդիթը հին-հրէական հերոսուհի էր, որը երգում էր հրէայ ժողովրդի թշնամու՝ Օլոֆէրնի օրգիայում և վերջը գլխատեց նրան։ Թարգ.

Կուտակվել են սրտիս միջին
Որոտմունքի ահեղ ձայներ,
Ես ո՞ւր փախչեմ, ես ո՞ւր կորչեմ,
Լսում եմ նրանց խուլ գոռոցներ...

Արտասանեց երիտասարդը այս խօսքերը, բարձր ձայնով և համապատասխան ձևերով ու շարժումներով, կանգնած՝ սենեակի մէջ տեղը և ապա շեշտակի վազելով դէպի սեղանը՝ դարձեալ գրիչը ձեռքն առաւ։

— Շուրա...

— Մի՛ խանգարիր...

Կուտակվել են սրտիս միջին,
Որոտմունքի ահեղ ձայներ.

Մրթմրթում է նա ու գրիչը շարժում։

Լռութիւն է։

— Շուրա։

— Մի՛ խանգարիր։

— Ի՞նչ կը լինի, զոհի՛ր ինձ համար մի րոպէ։ Ես հետդ խօսելիք ունեմ։

— Ա՜յ քեզ պատուհաս։ Ամեն մի ոգեւորութիւն ոչնչանում է։ Դէհ, ասա՛, տեսնեմ, ինչ ես ուզում։

— Այդ ինչքան փոխվել ես դու, Շուրա...

Ցուդմունքից աղջկայ ձայնը դողում է։

— Հը, լալու տրամադրութիւն հօ չունե՞ս։ Այդ էր պակաս։ Դու խօսել էիր ուզում... Դէհ, խօսի՛ր։ Խօսիր էլի, վերջապէս, чортъ возьми...

— Ես... Ես ուզում էի ասել, որ... որ։ Հասկանում ես, Շուրա, ես քեզ չէի անհանգստացնի, բայց... Շուրա, տանը կարծեմ արդէն սկսում են հասկանալ իմ դրութիւնը։ Կորսէտը չի օգնում։

— Լաւ, յետոյ ինչ։

— Պէտք է մի կերպ անել... Հայրս որ իմանայ, կը մեռնի։

— Ե՞ս ինչ գործ ունեմ։

— Շուրա, Շուրա,—դառն յանդիմանութեամբ բացագանչեց աղջիկը։

— Ի հարկէ, ես ինչ գործ ունեմ։ Դու քո բաժին բաւականութիւնը ստացար։ Իսկ եթէ դրանից յետոյ կանանց վրա նշաններ են երևում, դրանում բնութիւնն է մեղաւոր։ Ինչ, ես հօ պսակվելու չեմ քեզ հետ։

— Առաջ դու այդպէս չէիր խօսում, Շուրա,—ասաց նա տխուր, գլուխը կախելով։

— Ես այդպէս չէի խօսում։ Ուզէ՞ր էկ։ Ես չէի, որ քեզ նուիրեցի այս տողերը.

Մենք քուրմեր ենք երգի և սիրոյ,
Կեանք բոլորից հեռու, միշտ հեռու։

Իսկ դու ուզում ես, որ այդ բորբոսը քաշի ինձ վրա։

Այս ասելով նա վեր ցատկեց աթոռի վրայից և ժեստիկուլեացիաներով սկսեց արագ-արագ քայլել սենեակի մէջ։

— Դու չես կարող հասնել իմ բարձրութեան,—շարունակեց նա,—ինձ հասկանալ չես կարող։

— Բարձրանալ՞... Հասկանալ՞...

— Այո, այո։ Քո բնաւորութիւնը շատ ստոր է, մակերևութային է։ Առաջ ես ձեր մէջ գտնում էի աստուածային կրակ, բայց այժմ տեսնում եմ, որ սխալվել եմ։ Դու ուղղակի մի կնիկ, մի էգ ես և ուրիշ ոչինչ։ Դու ուզում ես, որ ես էլ քեզ նման մի կէս-անասուն դառնամ։ Դու գոհ կը լինէիր այն դէպքում, եթէ ես օրօրէի այն ճչացող մսի կտորը, որին երեխայ են անուանում, և լուանայի նրա կեղտոտ բարուրները։ Այդպիսի կեանքը քեզ համար իդէալ է։ Ներողութիւն կանես, իմ իդէալները շատ բարձր են։ Ես գեղագէտ եմ։ Իմ փնտռածս երկրային-հողեղէն չէ։ Ինձ պէտք են գեղեցկութիւն, պօէզիա, ոգևորութիւն։ Հասարակ մահկանացուներ փնտռիր. բանաստեղծները քեզ համար չեն։

— Սակայն առաջ դու հողեղէն էիր փնտռում։

— Ի՞նչ անենք, որ փնտռում էի։ Ինձ պէտք էր իջնել իմ պատուանդանից և խրվել ցեխի մէջ։ Մի անգամ խրվեցի՝ բաւական է։ Բայց Աստուած մի՛ արասցէ, որ իմ ամբողջ կեանքումս ցեխի մէջ խրվեմ։

— Եւ այդ է բոլորը, ինչ որ կարող էիր դու ասել ինձ,—առարկեց աղջիկը դողդոջուն ձայնով։

— Բոլորը։ Ի հարկէ, ես ցաւում եմ, որ սխալվել եմ քո վերաբերմամբ։ Խղճում եմ և քեզ, ինչպէս և բոլոր իմ՝ դժբաղդութեան ենթարկված մահրիմներին։ Բայց ինչ կարող եմ անել։ Ես յանցանք չունեմ։ Հօգիս, այդ մասին առաջուց պիտի մտածէիր։ Ցաւում եմ, որ մեր խօսակցութիւնը վերջացած է արդէն։

Աղջիկը ուժգին թափով վեր թռաւ։

— Այո, ի հարկէ, ի հարկէ,—վրա բերեց նա հառաչելով,—միայն այս կաւելացնեմ...

— Ի՞նչ։ Միայն խնդրում եմ, շուտ արա,—անհամբեր ընդհատեց նա։

— Միայն մի բան կասեմ,—ասաց աղջիկը, զայրացկոտ հայեացք ձգելով նրա վրա,—դու վատ բանաստեղծ ես, բայց գեբաղանց լիրբ։ Ցտեսութիւն։

Աղջիկը դարձրեց երեսը և շտապով դուրս գնաց։

Նա մի փոքր ժամանակ կանգնած մնաց, լուց յետոյ՝ շշնջաց.

— Ցած հոգի։ Վատ բանաստեղծ։ Մեկ դու էլ յօրինէիր այսպիսի տաղաչափներ, յիմարի գլուխ, ինչպիսին՝ ես։ Զէ, հեռու պրօզայից, հեռու... Հեռու ստոր պրօզայից... Այդ կօշտ-կոպիտ աղաւնից...

Ու մօտենալով սեղանին, դարձեալ գրիչը ձեռքն առաւ։

Խաչ. Տէր-Մինասեան

նպատակով նա մտել է Էջմիածնի ճեմարանը, որ թողել է կարճատև ուսուցչութիւնից յետոյ։

Հանգուցեալը խորթ չէ եղել և գրականութեանը։ Գրել է բազմաթիւ յօդուածներ «Մշակ» լրագրում և «Մուրճ» ամսագրում երաժշտութեան մասին։ Այդ հանդէսների մէջ է տեղաւորել նա և՛ իր երաժշտական րեցենզիաները։

Ք. Կարա Մուրզան վախճանվել է Թիֆլիսում 1902 թ. մարտի 27-ին և թաղվել է մեծ հանդէսով Թիֆլիսում, Կուկիայի կաթոլիկ գերեզմանատանը։

ՌՈՒՍ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ Կ. Դ. ԲԱՅԼՄՕՆՏ

(Նրա 25-ամեայ յոբելեանի առիթով)

Կ. Դ. Բալմօնտը ծնվել է 1867 թուին, սովորել է Մոսկվայի համալսարանում, բայց աւարտել չէ կարողացել. ուսանողական անկարգութիւնների պատճառով նրան համալսարանից հեռացրել են։

Նրա հրատարակած առաջին գրքոյկում, որը լոյս տեսաւ 1890 թ. «Բանաստեղծութիւնների ժողովածու» վերնագրով, հեղինակի մոտիվներն ու տրամադրութիւնները եղել են գիւղը, գիւղական պրիմիտիվ կեանքը և բնութիւնը, որտեղ նա անցկացրել է իր մանկութիւնը և որի նկատմամբ պահպանել է իր համակրանքը մինչև այսօր էլ։

Սակայն իր յետագայ ստեղծագործութիւնների մէջ Բալմօնտը արդէն հանդիսանում է որպէս տիպիկ երգիչ կուլտուրական մեծ քաղաքի, ուր անհատի հոգեկան կեանքը աւելի արագ տեմպ ունի, ուր նրա հոգեկան աշխարհը բարդ ու խոտոր վերապրումներով է օժտված։ Այդ սերիայի բանաստեղծութիւնների մէջ յայտնի են Բալմօնտի «Հիւսիսային երկնքի տակ», «Անեզր տարածութեան մէջ», «Լռութիւն», «Այրվող շէնքեր», «Լինենք ինչպէս արեգը», «Միմիայն սէր», «Գեղեցկութեան պատարագը» և այլ գրուածքները, որտեղ բանաստեղծը խօսում է գլխաւորապէս իր ներքին մեկուսացած ապրումների մասին։

Այդտեղ Բալմօնտի տաղանդը հասել է իր որոշ զարգացման, երբ նա կարողացել է տալ քաղաքի ջղայնոտ, հիւանդոտ տարրի ինդիվիդուալիստական տրամադրութիւնների արտայայտութիւնը։

Բալմօնտը ռուսական մօդերնիզմի ու սիմվօլիզմի տիպիկ ներկայացուցիչն է եղել։ Նրա աշխարհահայեացքի մէջ գերակշիռ տարրեր կան Նիցշէի եսականութեան, Ուայլդի էսթետիզմի և մետերլինկեան միստիցիզմի։ Բալմօնտը արդիւնաբերական քաղաքի արագ փոփոխվող, կեանքի իբրև հակասող ակնթարթների երգիչն է։

Այնուհետև Բալմօնտը գրել է նաև մանկական բանաստեղծութիւններ, որոնք ամփոփված են մի ժողովածուի մէջ՝ «Фейныя сказки» վերտառութեամբ։

Բացի այդ՝ նա մի շարք թարգմանութիւններ ունի եւրոպական առաջնակարգ գրողների արտադրութիւններից, ինչպէս՝ օրինակ՝ Շէլլիի գրուածքների լիակատար ժողովածուն, որ հրատարակել է «Знаніе»-ի հրատարակչական ընկերութիւնը, ապա նաև Էդ. Պօէից, Կալդերոնից և այլն։

Բալմօնտի նշանակութիւնը մեծ է նաև ռուսական բանաստեղծական լեզուի նոր ձևերի մշակման մէջ, այդտեղ նա ունի իր պատուաւոր տեղը։

Բալմօնտից հայերէն լեզուով կան թարգմանված նրա մի քանի ոտանաւորները, որոնցից առաջինը, եթէ չենք սխալվում, տպված էր սրանից 13 տարի առաջ՝ «Տարազի» համարներից մէկում։ Ս.-Թ.

ԲԵԲՈՒԹՕՎ-ԹԱՂԻԵՎԻ ԳՈՐԾԸ

Բագու, 6 մարտի

«Մշակի» ընթերցողների համար մինչև այսօր էլ մանրամասնաբար պարզ չէ անցեալ տարի պատահած մի հետաքրքրական գործը, որը տեղի ունեցաւ ընտանեկան հողի վրա բագուեցի միլիօնատէր Թաղիևի և նրա գործերի կառավարիչ շուշեցի ինժ. Լիտֆալի-բէկ Բեբութօվի միջև։

Պիտի ասած, որ այդ գործի վերաբերեալ հայ թերթերը իրանց շատ զգոյշ պահեցին. վէճի բռնվեցին տեղիս ռուս թերթերը։ Մենք այնքան լռութիւն պահեցինք, որ գործը լղնացաւ, դրվեց դատարանական սեղանի վրա և իր ամբողջ պատկերով հրապարակ եկաւ հասարակութեան առաջ։

Այս բոպէիս նահանգական դատարանի քրէական գործերի դահլիճումն եմ։ Դատարանի առաջ, փողոցի աջ ու ձախ կողմը, ժողովված են զանազան ազգերի պատկանող բազմաթիւ հետաքրքրվողներ։ Ոստիկանական կազմը ուժեղացված է, առանց տոմսակի ոչ ոքի թոյլ չեն տալիս դատարանի քաղաքացիական մասից դէպի քրէականը անցնելու, ուր միջանցքներում մի քանի տեղ կանգնած են ոստիկանները իրանց գլխաւոր պաշտօնեաներով։ Ոստիկանութիւնը շատերի հետ ինձ էլ թոյլ չը տուեց ներս մտնելու, բայց երբ հասկացրի, որ թղթակից եմ, և ցոյց տուի խմբագրութեան վկայականը, թոյլատրեցին, սակայն ոստիկանապետի օգնականը ինձ և պաշտօնական «Кавказъ» թերթի թղթակցին արգելեց դահլիճ մտնել, յայտնելով որ ներս թողնվում է միմիայն դատարանի նորեկ նախագահի գրաւոր թոյլտուութեամբ։ Մինչ երկու թերթերի—«Մշակ» և «Кавказъ»-ի թղթակիցներս բացատրվում էինք ոստիկանապետի օգնականի հետ, ինձ մօտեցաւ նոյն դատարանի քահանայ Մկրտիչ Տէր-Ստեփանեանը և յայտնեց, որ մի քանի օր դեռ առաջ Թիֆլիսի հայ թերթերի թղթակիցներին մերժեցին աթոռ տալ և ներս թոյլ տալ, չը նայելով որ պաշտօնական վկայականներ էլ ներկայացրին։ Նախագահը զբաղված լինելով դատաւորների հետ մասնաւոր խորհրդակցութեամբ, «Кавказъ»-ի և «Մշակի» վկայականները դատական ոստիկանապետի հետ ուղարկեցինք ներս՝ ներկայացնելու նախագահին, որից 10 րոպէ յետոյ ստացվեց մուտքի ազատութեան իրաւունքը։

Ժամը 11-ին թէ դատարանի շէնքի ներսը, միջանցքները, բակը, և թէ փողոցը լիքն էր երկսեռ բազմութեամբ. և պէտք է խոստովանված, որ քնքոյշ սեռը, չը գիտենք ինչու, ամենից շատ էր հետաքրքրված. մինչև անգամ Կիևից, Եկատերինօդարից, Եարօսլաւից, Թիֆլիսից կանայք էին եկել լսելու համար, որոնց արգելվեց ներս մտնել։ Բոլոր աթոռները, տեղերը վաճառված էին, տոմսակները վերջացած։ Դատարանի թուրք պաշտօնեաներին հազիւ աջողվեց միլիօնատէր Մուսա Նաղիևին մի կերպ դահլիճ մտցնել։ Եկել էին մայրաքաղաքից մի շարք աչքի ընկնող թերթերի թղթակիցներ։

Ուղիղ ժամը 11-ին սկսվեց գործի քննութիւնը։ Նախագահում էր նահանգական դատարանի նախագահ Կուզրեավցեվը՝ Օրլով և Գատովսկի անդամների հետ։ Մեղադրում էր դատախազ Վախրուշևը 2489-դ յօդ.։

Թաղիևի պաշտպաններն էին յայտնի երդ.-հաւատարմատար Մակլակով (մայրաքաղաքից), Վանսօվիչ, Մակալինսկի և Զամըլովսկի։

Մեղադրեալների նստարանի վրա շարքով նստած էին Թաղիևը ինքը, նրա որդի Սադըղը, շտաբս-ռոտմ. Իրզա-բէկ Մամեդբէկովը, գնդապետ Մանսուր Միրզա Ղաջարը (պարսկական պրինց), յայտնի հարուստ Հասան աղա Հասանովը, Մամեդ Թաղիևը և Մէհթի Զաֆարովը։

Առանձին դատաւորներից քիչ հեռու նստած էր Փոխարքայի պաշտօնեայ Կազանալիպովը։ Ինժ. Բեբութովը մօտ լիսուին վկաների հետ նստած էր վկաներին յատկացված առանձին սենեակում, ուր ներկայ էր նաև Թաղիևի կինը՝ Սօնա խանումը իբրև վկայ։

Սկզբնական հարցաքննութիւնից պարզվեց, որ Թաղիևի պաշտպանը միմիայն Մակլակովն է. միւս մեղադրվողներից պրինց Ղաջարին և Մամէդբէկովին պաշտպանելու է երդ.-հաւ. Զամըլօվսկին, վաճառական Հասանովին և Թաղիևի որդուն՝ Վանսովիչը, իսկ Զաֆարովին և Րիզա Թաղիևին՝ Մակալինսկին։ Երբ պաշտպանների դերը դատաւորների առաջ պարզվեց, դահլիճ հրաւիրեցին Բեբութովին, որը տեղ գրաւեց իր պաշտպանների՝ երդ.-հաւ. Բարատովի և օգնական Ջելէնկովիչի մօտ։

Վկաների ցուցակի ընթերցման ժամանակ պարզվեց, որ զանազան պատճառներով մի շարք վկաներ չեն ներկայացել, որոնցից «Баку»-ի խմբ.-հրատ. Վերմիշեանը, որին տուգանքի ենթարկեցին 50 ր., իսկ յայտնի հարուստ Մուրթուզա Մուխտարովը իր ցուցմունքը Մոսկվայից հեռագրով յայտնել էր, որը դատաւորների կարճ խորհրդակցութիւնից յետոյ օրինաւոր չը ճանաչվեց, և ընդհանրապէս բացակայող վկաները ենթարկվեցին 50-ական րուբլի տուգանքի։

Ժամը 12-ին սկսվեց ընթերցումը մեղադրական ակտի, որի առաջին բաժնից պարզվեցին մեղադրեալների անունները, որոնց մէջ կան՝ ինչպէս յայտնի վաճառականներ, նոյնպէս և պետական աչքի ընկնող պաշտօնեաներ։ Ապա կարդացվեց ինժ. Բեբութովի այն յայտարարութիւնը, որ նա իր կրած չարչարանքների մասին ներկայացրել է Բագուի նահանգական դատարանի դատախազին 1911 թ. յունիսի 2-ին։

Այդ յայտարարութեան մէջ Բեբութով յայտնում է, որ Թաղիևի յանձնարարութեամբ ինքը գործով գնացել էր Թիֆլիս և մայիսի 15-ին վերադարձել Բագու։ Ծառայելով ուժ երկար տարիներ անբաւ կերպով Թաղիևին, ամեն կերպ աշխատում է պաշտպանել նրա շահերը, և թէ Թաղիևը բաւական գոհ էր իրանից։ Վերադառնալուն պէս ներկայանալով պատմում է Թիֆլիսում կատարած գործերը, գնում է հանգստանալու. հետևեալ առաւօտը Բեբութովը գալիս է գրասենեակ, սկսում է սովորական պարապմունքը, ապա գնում է գործով դատարան, նորից վերադառնում է գրասենեակ, ուր Թաղիևը յայտնում է Բեբութովին, որ մտադիր է նորոգել տալ իր սենեակները, և առաջարկում է նրան գնալ-ճաշել, ապա և վերադառնալ, որպէս զի միասին դիտեն սենեակները ու խորհրդակցեն։ Բեբութովը իր բնակարանում ճաշելով կնոջ, քրոջ և փեսայի հետ՝ ժամը 4-ին, ճաշից յետոյ՝ գալիս է Թաղիևի մօտ։ Նախասենեակում ծառան յայտնում է, որ աղան Հասանովի և Զաֆարովի հետ պարտէզումն են։ Բեբութովը բարձրանալով սանդուղքներից պատահում է Թաղիևին, որը ասում է՝ «եկէք, եկէք»։

Այնուհետև Բեբութովը դիտելով մի քանի սենեակներ, Թաղիևը կանգ է առնում իր ննջարանի դռան առաջ և, առանց նախազգուշացնելու ննջարանի կանանց ու երեխաների (ուր միշտ լինում են)՝ դուռը բացում ու մտնում է ներս, որից յետոյ մտնում է և Բեբութովը իբր նորոգելի տեղերը դիտելու։ Ննջարանում ոչ ոք չէ լինում. դրանք միասին աջ ու ձախ մի քանի քայլ անելուց յետոյ, յանկարծ Թաղիևը կանգնելով Բեբութովի դիմաց, երես առ երես, պարսկերէն բարձրաձայն գոչում է. «...Վուրուղ, օլդուրուղ...» (Խփեցէք, սպանեցէք)։ Վայրկենապէս՝ ննջարանում կանգնում են Հասանովը, Մամեդ Րիզա Թաղիև և շտաբս-ռոտմիստրը Մամէդբէկովն ու Զաֆարովը, ապա Թաղիևի որդին և պարսկական պրինց Մանսուրը։

Ինչպէս Բեբութով ասում է դատախազին տուած պաշտօնական յայտարարութեան մէջ, վաճառական Հասանովի ձեռին լինում է ատրճանակ։ Նախօրօք պատրաստված վերոյիշեալ մարդիկ միատեղ յարձակվում են Բեբութովի վրա, սկսում են անխնայ հարուածել ամբողջ մարմինը, երեսը, խփում է և Հ. Զ. Ա. Թաղիևը անձամբ. ինժ. Բեբութովի ձեռքերը բռնած այնքան ծեծում են, որ վերջինս ուժասպառ փռվում է գետնին և ուշագնաց լինում։ Քիչ յետոյ՝ երբ ուշքի է գալիս, տեսնում է, որ պրինց Մանսուրը և Թաղիևի որդին թոկով կապոտում են իրա ձեռքերը. աշխատում է թոյլ չը տալ, շարժում անել, սակայն վերանորոգված ծեծը նորից լռեցնել է տալիս Բեբութովին. և նա երկու ձեռքերը մէջքից կապած մնում է փռված՝ յատակի վրա։ Վերոյիշեալ անձինք և Թաղիևը չը բաւականանալով դրանով, ձեռքերը մէջքին կապած երեսի վրա գետնին փռված ինժեներին սկսում են այժմ ոտներով խփել՝ ուր էլ որ ոտները հասնում է, թքել երեսին։ Բեբութովը սկսում է աղաչել, պաղատել, որ իրան չը չարչարեն այդչափ, այլ սպանեն միանգամից։ Ի պատասխան աղաչանքին, հերոսներից մէկը ոտքով այնպէս է խփում Բեբութովի ծնօտի տակից, որ սկսում է արիւնը հոսել, և ինժեների ամբողջ հագուստը արիւնաթաթախ է լինում։

Վերջապէս հազիւ կարողանում է Բեբութովը հարցնել Թաղիևին, թէ ինչ է իր մեղքը, որ այդքան չարչարում են, այդ ժամանակ Թաղիևը յայտնում է, որ նա (Բեբութովը) հետևել է իր կնոջը սիրահարելու նպատակով... Բեբութովը պատասխանում է, որ ինքը միանգամայն անմեղ է և այդ լուրը խարդախ մարդկանց գործն է և այլն և այլն։ Ապա վերջանում է յայտարարութիւնը նրանով, որ գանակոծված Բեբութովին՝ ծեծող հերոսները դուրս բերելով փողոց նստեցնում են կառք ու պարտաւորեցնում, որ Բագուից հեռանայ։

Մոռացայ ասել, որ գանակոծման ժամանակ հրաւիրում են նաև Բեբութովի կնոջը, որը իր ցուցմունքը հետևեալ կերպով է տուել։

«...Ժամը չորսից քիչ անց՝ Թաղիևի կինը հեռախօսով հրաւիրեց ինձ իր մօտ. երևում էր ձայնից, որ մի դժբաղդ երևոյթ է տեղի ունեցել։ Ես անմիջապէս փեսիս (Հասանբէկովի) հետ շտապեցի, սակայն Թաղիևի ծառան ինձ ներս ընդունելով միևնոյն ժամանակ փեսիս ներս չը թողեց, որը սպասեց փողոցում։ Երբ մտայ ներս և ուզում էի պարտէզ մտնել, ծառան թոյլ չը տուեց, ասելով որ այնտեղ ժողով կայ։ Ես մտայ երեխաների սենեակը, ուր Թաղիևի կինը յայտնեց յուզված ձայնով, որ իր ամուսինը իմացել է, թէ Բեբութովը իրան հետևելիս է եղել։ Մինչ ես ուզում էի մի քանի խօսք ուղղել տիկնոջ, ներս մտաւ ծերունին (Թաղիևը) և ասաց. «Գնացէք սիրահարվեցէք ձեր ամուսնու վրա»... Թաղիևի հետ մտնելով ննջարան, ես տեսայ ամուսնուս ձեռքերը մէջքին կապած, արիւնաթաթախ երեսով։ Ամուսնուս շրջապատել էին Հասանովը, պրինց Մանսուրը, Մամեդբէկովը, Սադըղովը և Զաֆարովը։ Թաղիևը անձամբ առաջարկեց ինձ թքել ամուսնուս երեսին։ Ես, ամուսնուս դուրս տանելուց յետոյ, դուրս եկայ և մեր դռան առաջ հազիւ կարողացայ տեսնել նրան փեսիս հետ միատեղ։ Ամուսինս գանգատվում էր մարմնի ուժ տեղերի ցաւերից և ծնօտի վէրքից. ամբողջ երեսը, աչքերը ուռած էին, իսկ հետևեալ օրը արդէն կապտած»։

Տիկին Բեբութովայի ցուցմունքից յետոյ հրապարակ է գալիս Թաղիևի կնոջ ցուցմունքը։ Սօնա խանում Թաղիևան բոլորովին այլ ցուցմունք է տալիս. նա ասում է, որ ինքն է յայտնել իր ամուսնուն (Թաղիևին), որ Բեբութովը իրան սիրաշահելու փորձեր է անում, և երբ թէ Թաղիևը հրաւիրել է ինչպէս Բեբութովին, նոյնպէս և միւսներին, որպէսզի բոլորի ներկայութեամբ նախատէ Բեբութովին և հեռացնէ ասելով «вонъ»։

Ապա մեղադրական ակտի մէջ հրապարակ է բերված բժ. Սուլթանովի և բժ. Ախունդովի տուած վկայականը, որոնք ապացուցում են, որ իրանք մայիսի 17-ին (դէպքի հետևեալ օրը) հրաւիրված են եղել Բեբութովի բնակարան, ուր և վերջինս գտել են ջարդված, երեսը կապտած և ուռած արեան մէջ։

Սկզբից Բեբութովը մտադիր չէ եղել դիմելու դատարան և այդ երևում է նրանից, որ մայիսի 16-ին գանակոծվում է, իսկ յունիսի 2-ին է դատախազին յայտնում. ուղիղ 16 օր յետոյ։ Գործի մէջ եղած զանազան ցուցմունքներից երևում է, որ տիկին Բեբութովան իր ամուսնուն շարունակ ստիպել է դիմել դատարան, նոյնը արել են և մօտիկ ծանօթները, գլխաւորապէս Ղարաբաղի շրջակայքի պարսիկ ազնուականութեան ինտելիգենցիան, որի շարքերին է պատկանում Բեբութովը։ Սակայն վերջինս պատասխանել է, որ ինքն այդ չէ անում միայն այն պատճառով, որ հրապարակ պիտի գայ Թրքուհու պատիւը և ծածկված Թրքուհին պիտի քարշ գայ դատարաններ և այլն։ Սակայն միևնոյն ժամանակ Բեբութովը տեսնում, լսում է, որ իրան չարչարողները իրանք են պարծենալով քաղաքում տարածել չարչարելու մասին և մինչև անգամ պաշտօնական շրջաններումն էլ խօսում են այդ առիթով, ուստի և ստիպված է լինում բժիշկներից վկայականներ ձեռք բերել, վկաների անունները յիշել ու գործը յանձնել դատախազին։

Կարդացվում են նաև «Рус. Сл.»-ին, «Баку»-ին և այլ թերթերին հաղորդված տեղեկութիւնները, լուրերը և այլն։

Ես աւելորդ եմ համարում շարունակել մեղադրական թերթում եղած նախնական ցուցմունքները, ուստի Հ. Զ. Ա. Թաղիևի ցուցմունքը ես բերելով կանգնեմ դատավարութեան։

«...Մայիսի 16-ին, 1911 թ., նախաճաշի ժամանակ,—ասում է Թաղիևը,—կինս ասաց՝ «հեռացրու քո այդ Բեբութովին», ապա սկսեց բացատրել, որ Բեբութովը վերջին ժամանակներս սկսել է հետևել կնոջս և առաջարկութիւն արել, մինչև անգամ մի օր բռնել է կնոջս ձեռքը և կամեցել է համբուրել, բայց կինս հեռացրել է տնից։ Այնուհետև հրաւիրում ենք Բեբութովին և մի շարք ծանօթների ներկայութեամբ նախատում ենք. սակայն Բեբութովը մերժում է, ասելով որ ինքը ոչ մի կեղտոտ քայլ չէ արել։ Կանչեցի կնոջս, որ նրա երեսին ասաց այն, ինչ նախաճաշի ժամանակ ասել էր։ Ես զայրացայ, հրամայեցի Բեբութովին, որ հեռանայ և աչքիս չերևայ այլևս։ Նա դուրս եկաւ։ Քիչ յետոյ լսեցինք, որ սանդուղքների վրա աղմուկ կայ, տեսանք, որ իմ ազգական Մամէդ-Րիզան ծեծում է Բեբութովին։ Ես հրամայեցի ձեռք չը տալ, իսկ Հասանովը մինչև անգամ մօտեցաւ և Բեբութովին խլեց ազգականիս ձեռքից»։

Մնացած բոլոր մեղադրեալները իրանց արդարացնում են, որպէս թէ ծեծին չեն մասնակցել։

Դատարանը բոլոր ցուցմունքները և գրաւոր բացատրութիւնները հետևեալ կերպով է ձևակերպել։

Հիմնվելով վերոյիշեալ գործողութիւնների և ցուցմունքների վրա՝ իսկական պետական-խորհրդական Հաջի-Զէյնալ-Աբդին Թաղիև՝ 70 տարեկան, նրա որդի Սադըղ Թաղիև՝ 43 տարեկան, Հասանով՝ 45 տ., Զաւարով՝ 37 տ., Մամէդ Րիզա Թաղիև՝ 40 տ., գնդապետ պարսկական պրինց Մանսուր Ղաջար՝ 40 տ., շտաբս-ռոտմիստր Մամէդբէկով՝ 30 տ. մեղադրվում են նրանում, որ նախամտածելով իրանց մէջ մայիսի 16-ին առաջինի տունն են հրաւիրում ինժ. Բեբութովին, ծեծում, անպատւում նրան, անզգայ դրութեան մէջ թաւալում գետնին, թոկով կապոտում են ձեռքերը, նորից ծեծում, ոտքերով հարուածում դէմքին, թքում երեսին և այդ դրութեան մէջ ցոյց են տալիս կնոջը։ Այդ բոլորի կազմակերպողը լինելով Հաջի Զ. Ա. Թաղիևը՝ ենթարկվում է պատասխանատուութեան 1489-դ յօդուածով. մասնակցողները՝ 1260-դ յօդուածով։

Մեղադրական ակտի ընթերցումը տևեց մօտ մի ժամ։

Նախագահի հարցին՝ թէ Թաղիևը մեղաւոր ճանաչում է իրան, պատասխանը ոչ եղաւ։ Միւս մեղադրվողները նոյնպէս իրանց անմեղ են համարում։

Սկսվում է վկաների հարց ու փորձը։ Նախագահի տուած հարցերից պարզվեց, որ Թաղիևի ցոյց տուած վկաների մեծամասնութիւնը իրա Թաղիևի ծառայողներն են՝ լաքեյ, խոհարար, լուացարար, դռնապան և այլն։

Երդ.-հաւ. Զամըլօվսկին, որ պաշտպանն է ծեծին մասնակցող պրինց Մանսուրի և ռոտմիստր Մամէդբէկովի, յայտնում է նախագահին, որ Բեբութովի վկայ փոխգնդապետ (սահմանային) Եանուշևսկին ազգականն է Ելենա Բեբութովայի (Բեբութովի կնոջ)։

Փոխգնդապետ Եանուշևսկին ասում է. «Հաստատ է, որ ես ազգական եմ, թէև ոչ մօտ. բայց դա չէ խանգարում իմ ցուցմունքին»։

Նախագահի կարգադրութեամբ, բացի Սօնա խանում Թաղիևայից, Ելենա Բեբութովայից, Թաղիևից և Բեբութովից, մնացեալներին հեռացրին։ Այդ ժամանակ իմացվեց, որ Բեբութովի կինը և փոխգնդապետ Եանուշևսկին պատկանում են լեհական թուրքերին։

Դատարանը ուղիղ ժամը 1-ին յայտարարեց նիստը 15 րոպէ փակված։ Այդ ժամանակ վկաների առանձնասենեակում նախաճաշի պատրաստութիւն էր տեսնված վկաների համար. թէյ, սուրճ, խաւեար, ձուկ և այլն, և այդ ամենը, ինչպէս ասացին, Թաղիևի հաշւին։

Ընդմիջումից յետոյ քննութեան առան «Баку» թերթի խմբագիր Վերմիշեանի հեռագիրը, որը յայտնում է, թէ ինքը թէև վկայ է հրաւիրված, բայց ամսիս 5-ին Թիֆլիսի դատաստանական պալատում քննվում էր իր գործը, որի պատճառով անկարող է եղել ներկայ գտնվել։ Դատախազը, ի նկատի առնելով որ հեռագրի ստորագրութիւնը վաւերացված չէ, նախկին որոշումը, այն է 50 ր. տուգանքը, թողեց իր ուժի մէջ։

Նախագահը հրաւիրեց ինժ. Բեբութովին, որը ասաց.

— Ես կատարեալ շփոթված դրութեան մէջ էի՝ տեսնելով այդ անկնկալ յարձակումը ինձ վրա. ինձ չէր զարմացնում, որ ինձ չարչարում, ծեծում են. ոչ. ես ապրում եմ Կովկասում, ուր դեռ վայրենութիւնն է իշխում. այլ ինձ զարմացնում է այն, որ ինձ ծեծում են Թաղիևի տանը... Մարդը յարգանք է վայելում ամենից, ընդունված է բարձր և կառավարական շրջաններում... Եթէ մարդիկ ուզում էին պաշտպանել Թաղիևի պատիւը, նրանք պարտաւոր էին գնդակ արձակել ինձ վրա կամ, հակառակ դէպքում, մենամարտի հրաւիրել, մարդասպանի յանձնել ինձ...

Նախագահ.—Թաղիևը անձամբ մասնակցում էր ծեծին։

Բեբութօվ.—Այո, մի անգամ խփեց ինձ։

Նախագահ.—Մօտները զէնք կա՞ր։

Բեբութօվ.—Այո, Հասանովը ատրճանակ ունէր ձեռքին և թէև դէպի ինձ չէր ուղղած, բայց պատրաստ պահում էր։

Դատախազ.—Ի՞նչպէս դուք վայր ընկաք կապոտված ձեռքերով, երեսի վրա թէ մէջքի։

Բեբութօվ.— Երեսի։

Ապա աւելացրեց, որ իր երեսին թքել է ինքը Թաղիևը եւս։

— Ինչի՞ց էք եզրակացնում, որ ձեզ ուզեցել են սպանել,—հարցնում է մեղադրվողների պաշտպան Զամըլօվսկին։

— Նրանից, որ ինձ խիստ սպառնացին հեռանալ Բագուի շրջանից։

Մեղադրվողների հարց ու փորձի ժամանակ Բեբութովի պաշտպան երդ.-հաւ. Բարաթովը յայտնում է, որ պրինց Մանսուրը քաղաքապետին տուած ցուցմունքի մէջ յայտնել է, որ Թաղիևը թքել է Բեբութովի երեսին, իսկ այսօր այդ ցուցմունքը չէ տալիս։

— Ես այդ նկարագրել եմ իբրև պատկեր,—ասում է պարսկական պրինցը.—ես չը գիտէի, որ իմ այդ գրութիւնը պիտի այսօր դատարանի սեղանի վրա լինէր...

Հասարակութիւնը սկսեց ծիծաղել պարսից պրինցի այդ խօսքերի վրա։

Նախագահը երեկոյեան ժամը մինչև 7-ը ընդմիջում յայտարարեց։ Ս. Գարագաշ

(Կը շարունակվի)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ «Մշակի» հետևեալ համարը Գրիգոր Լուսաւորչի տօնի պատճառով լոյս կը տեսնի երեքշաբթի, մարտի 13-ին։

◆ Մարտի 8-ին Կովկասի Փոխարքային ներկայացան Գանձակի նահանգապետ Գ. Կովալևովը, Թիֆլիսի գաւառական ազնուականութեան պարագլուխ իշխ. Պ. Թումանովը և այլք։ Գանձակի նահանգապետ Կովալևովը վաղը կը վերադառնայ Գանձակ։

◆ Գարնան վաղ բացվելը առաջ է գցել դաշտերի բուսականութիւնը Կուրի աւազանում, և գիւղացիները յոյս ունեն վերցնել հունձը մի շաբաթով աւելի վաղ, քան սովորական տարիներում։

◆ Մեզ հաղորդում են, որ վաղը, կիրակի, Գանձակ քաղաքում գիւղատնտեսներ Ա. Քալանթար և Աթանասեան կայցելեն քաղաքի մօտ գտնվող արտերը և այգիները ծանօթանալու տեղական գիւղատնտեսութեան պայմանների և ընթացիկ կարիքների հետ։ Իսկ երեկոյեան տեղի կունենայ տեղական գիւղատնտեսական և տնայնագործական ընկերութեան ընդհանուր ժողովը։

◆ Թիֆլիսի բորսային կոմիտէի նիստը, որ կայացաւ ամսիս 7-ին վաճառականների աւագ Ա. Մելիքովի նախագահութեամբ, որոշեց հիմնել մանրավաճառութեան բորսա։ Այս գործի հետ հիմնաւորապէս ծանօթանալու համար, որոշվեց տեղեկութիւններ խնդրել Մոսկվայի, Պետերբուրգի և այլ քաղաքների համանման բորսաներից։ Կոմիտէն որոշեց նմանապէս միջնորդութիւն յարուցել քաղաքի ծայրամասերից մէկում նոտարական գրասենեակ բանալու նպատակով, որով քաղաքիս նոտարների թիւը կը հասնի 6-ի։

◆ Թիֆլիսի քաղ. դումայի իրաւասուները, քաղաքագլխի հրաւիրանոք կիրակի, ամսիս 11-ին, գիտելու են քաղ. ծննդաբերական ապաստարանն ու Հալաբարի քաղ. բուժարանը։

◆ Պետ. Հեռ. Գործակալութիւնը հաղորդում է, որ Ալեքսանդրի եպիսկոպոս Դաւիթը արձակված է վրաց Իմերէթիայի սինօդական գրասենեակի անդամի պաշտօնից։ Նրա տեղ նշանակվել է Գօրու եպիսկոպոս Անտոնին։

◆ Այսօր, երեկոյեան ժ. 8-ին, Հասարակական ակումբում (Բորսայի դահլիճ) բժիշ. Մ. Մ. Թումանեանը կը կարդայ մի րեֆերատ «Շվէյցարական կուրորտ Լէյզէնի մասին, որպէս կլիմայական կայան թոքախտաւորների համար» թեմայով։ Ռեֆերատից յետոյ տեղի կունենայ զրոյց, իսկ վերջում ակումբի սիրողները կը խաղան մի կատակերգութիւն 1 գործ. «Приличія» խորագրով։

◆ Պարսից Նովրուզ բայրամի օրը Թիֆլիսի պարսից հիւպատոսին ներկայացան շնորհաւորանքի պաշտօնական անձինք, օտարերկրեայ հիւպատոսարանների, շիա հոգեւորականութեան ներկայացուցիչները, այլ և Թիֆլիսաբնակ պարսկահպատակները։

◆ «Մշակի» № 51-ի «Ներքին լուրեր» բաժնում տպված աղքատ ծերունու ճանապարհածախսի (10 ռուբլու) հաշւին ստացանք Միք. Կարիճանից 5 ռուբլի։

◆ Քաղաքային դումայի վերստուգիչ մասնաժողովը ամսիս 8-ին յանկարծակի քննութեան ենթարկեց քաղաքային վարչութիւնը առաւօտեան 9 ժամ 37 րոպէին և գտաւ, որ ծառայողներից շատերը, նմանապէս և վարչութեան անդամներից մէկը, այդ ժամին դեռ չէին ներկայացել իրանց պաշտօնատեղին։ Մասնաժողովը քննութիւն կատարեց նաև քաղաքային գրամատանը, որը գտնվեց կանոնաւոր վիճակի մէջ։

◆ Հաւլաբարի արական գիմնազիայում մարտի 11-ին, ցերեկվայ ժամը 1-ին, կը կայանայ գրական-երաժշտական ցերեկոյթ Ի. Ս. Նիկիտինի յիշատակին։

◆ Մարտի 11-ին քաղաքային տանը կը կայանայ Թիֆլիսի արհեստաւորների վարկային ընկերութեան անդամների ժողովը, քննելու ընթացիկ տարվայ նախահաշիւը, տարեկան հաշւետուն և այլն։ Ժողովը նշանակված է առաւօտեան ժամը 10-ին։

◆ Մարտի 8-ին, ցերեկվայ ժամը 4-ին, Թիֆլիսեցի Արշակ Բայանդուրեանը, իր գինետանը վէճի բռնվելով իր եղբօր՝ Սերգեի հետ, դանակով վէրք հասցրեց նրան ձախ կողքից, որից յետոյ թաքնվեց։ Վիրաւորն ուղարկվեց Միքայէլեան հիւանդանոց։ Նրա կեանքը վտանգի մէջ է։ Ցանցագործը ձերբակալված է։

◆ Կուր գետի ափին, Ստարո-Նաւթլուղսկայա փողոցում երեւան հանվեց խեղդված մի մարդու դիակ։ Պարզվեց, որ նա Թիֆլիսի բանտի նախկին վերակացու Եմելեան Դոլինն է, որը անհետացել էր փետրվարի 28-ից յետոյ։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, 3 մարտի

Թիֆլիսի Նահանգի հայերի մէջ օգտակար գիտելիքներ տարածող ընկերութեան վարչութիւնը որոշել է գաւառներում հիմնել մի շարք գիւղական գրադարաններ, որոնց թւում առաջինը բացվելու է Բօրչալու. Խուչէն գիւղում յանուն հանգուցեալ Ղ. Աղայեանի, որի համար Թիֆլիսի Նահանգապետից ստացված է պաշտօնական թոյլտւութիւն և վարչութիւնն արդէն ձեռնարկել է այդ գրադարանը կազմակերպման գործին։

Նիւթական սուղ միջոցների դիմաց սկիզբ դնելով այդ համակրելի հիմնարկութեանց, վարչութիւնս յոյս ունի, որ հայ հասարակութիւնը աջակցութիւն ցոյց կը տայ անհրաժեշտ վայրերում հիմնելու գիւղական գրադարաններ, որոնց կարիքը ներկայիս հրամայողական պահանջ է դարձած գաւառներում։ Մեր հասցէն՝ Петхаинская ул. с. д. № 11. ընկ. գանձապահ օր. Դ. Տէր-Բարսեղեանին։

Նախագահ՝ Դ. Թաղէոսեան
Քարտուղար՝ Ար. Փարեմուզեան

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

◆ «Դաշնակցութեան» գործի դատավարութեանը մասնակցողներից մինը՝ յայտնի սենատոր Գարինը՝ մարտի 4-ի երեկոյեան Պետերբուրգից մեկնեց Ցարսկոյէ-Սէլօ։ Ցարսկոյէ-Սէլօյի կայարանում նրա պորտֆէլը, որի մէջ գտնվում էին սենատորի թղթերը, անյայտացաւ։ Ոստիկանութիւնը խիստ միջոցներով որոնում է կորած թղթերը։

◆ Արձակվեց կալանաւորված պօրուչիկ Սրղուրեանը, որ վիրաւորանք էր հասցրել «Դաշնակցութեան» գործի պաշտպաններին։

◆ «Դաշնակցութեան» գործի առիթով իրանց մեղադրական ճառերը արտասանեցին երկու դատախազները ևս —Ակսակով և Սերգէեվ։ Երկուսն էլ հրաժարվեցին մի քանի մեղադրեալներին մեղադրելուց, որոնց սպասվում է լիակատար արդարացում։

◆ Լազարեան ճեմարանի հայկական ամբիոնի համար հանգուցեալ Գր. Խալաթեանի տեղ տալիս են հետեւեալ թեկնածուների անունները. Պետերբուրգի արեւելեան ֆակուլտէտի պրոֆ. Ադոնցի, Լազարեան ճեմարանի տեսուչ Կոստանեանի, Լազարեան ճեմարանի դասատու Քուչուկ-Յովհաննիսեանի։ Լազարեան ճեմարանի պրոֆէսօրները և ուսանողները կազմակերպելու են գրական երեկոյ ի յիշատակ Գր. Խալաթեանի։

◆ «Н. В.»-ն հաղորդում է, որ Վարշավայի գեն.-նահանգապետութիւնը վերացնելու օրէնսդրական առաջարկութիւնը հաւանութիւն չէ գտնում կառավարական շրջաններում, որովհետև անհրաժեշտ է ուժեղ իշխանութիւն ունենալ մի ծայրերկրային շրջանում, որ գտնվում է միանգամայն բացառիկ դրութեան մէջ ազգային, իրաւական ու այլ տեսակէտներից։

◆ Ասում են, որ Իտալիան բանակցութիւններ է սկսում Ռուսաստանի հետ միասին քայլեր անելու Կ. Պոլսում։

◆ Պարիզից հեռագրում են Բերլին, որ պարիզի ղեկավար շրջանները դժգոհ են Սազոնովի արեւելեան քաղաքականութեան ուղղութիւնից, որ հաշւի չէ առնում Ֆրանսիայի շահերը։ Դեսպան Լուին իբր կանչվում է Պարիզ այդ հարցի քննութեան համար։

◆ Ռուսաց արտաքին գործերի մինիստր Սազոնովը եկող շաբաթ կը կարդայ պաշտօնական բացատրութիւն Պետական Դումայում ռուսական արտաքին քաղաքականութեան մասին։ «Н. Вр.»-ի ասելով, ցեկուցագրի իւրաքանչիւր խօսքը չափված ու կշռված է։ Սազոնովը չէ մասնակցելու ընդհանուր վիճաբանութիւններին։

◆ Ներքին գործերի մինիստր Մակարովը այս օրերս գալու է Եալտա, ուր կը մնայ մօտ վեց շաբաթ։

◆ Վարշավայի ոստիկանապետը արգելեց լրագիրների աշխատակիցներին ներկայ լինել արհեստակցական միութիւնների ժողովներին։

◆ Մոսկվայում 16 տարեկան մի տղայ լլկեց 4-ամեայ մի աղջկայ։

◆ Մոսկվայում թունաւորվեց կանանց բարձր դասընթացքների ունկնդրուհի Րիւմինան։

◆ Լօձում, Թիւրքերի փուռերում խուզարկութիւնների ժամանակ գտնվեցին հրացաններ և փամփուշտներ։

◆ Կիեվում հրէական համատարած ձերբակալութիւններ են կատարվում։

◆ Գերմանական լրագիրները գրում են թէ Ռուսաստանը կովկասեան սահմանագլխում զօրքեր կենտրոնացնելով նպատակ ունի ազդել Թիւրքիայի վրա, որպէսզի սա իր զօրքերը յետ քաշէ Պարսկաստանի սահմանից։

◆ Թիւրքիայում յուզված տրամադրութիւն է։ Չարիկովին հրաժարեցնելը Կ. Պոլսի դեսպանի պաշտօնից մեկնում են, որ Ռուսաստանը թշնամական յարաբերութիւններ է ստեղծում առ Թիւրքիան։

◆ Անավերպէնի մաքսատան կառավարիչ Գէնսէնսը հրաւիրված է Պարսկաստան մաքսային գործը կազմակերպելու համար։

◆ Եփրեմի պահանջով կազմակերպվում է արշաւանք Սալար-ուդ-Դովլէի դէմ, որ շարունակում է իր աստպատակութիւնները Քիրմանշահում և Համադանում։

◆ Ասում են, որ Եապոնիայի ռուսաց դեսպան Մալեվիչը նշանակվելու է արտաքին գործերի մինիստրի յատուկ օգնական՝ վարելու համար բացառապէս Հեռաւոր Արեւելքի գործերը։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐ. ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾ.
9 մարտի

ԼՈՆԴՈՆ։ Գիշերս Ուայտ կղզու վրա ձերբակալվել են երեք նոր լրտեսներ՝ անգլիացի, հօլանդացի և գերմանացի։

ՍՕՖԻԱ։ Վերջացան աւստրիական և բուլգարական պատգամաւորների բանակցութիւնները նոր առեւտրական պայմանագիր կապելու վերաբերութեամբ։

ՄՕՍԿՎԱ։ Մոսկվայի վաճառականների ընկերութիւնը պաշտպանում է առեւտրի ու արդիւնաբերութեան միջնորդութիւնը հիմնելու Մոսկվայում 1915 թ. համառուսական համագումար։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

Высочайше Утвержденное Русское Общество Пароходства и Торговли, учрежд. въ 1856 г.

ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԻ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ.

Ձմեռային երթեւեկութիւն

ՂՐԻՄ-ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԳԻԾ

Մեկնում են Բաթումից

I Փոստային-մարդատար շոգենաւերը.
Երեքշաբթի ժամի 1-ին գիշերը, շրջանակի գծով
Հինգշաբթի » 1 » » »
Շաբաթ » 12 » ուղղակի »

II Մարդատար շոգենաւերը.
Երկուշաբթի ժամի 2-ին ցերեկը, շրջանակի գծով
Շաբաթ » 2 » » »

III Մարդատար-ապրանքակիր շոգենաւերը.
Երեքշաբթի կէս գիշերին, շրջանակի գծով.
Ուրբաթ » » » »

Ժամերը Պետերբուրգի են։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ՓՈՍՏԱՅԻՆ ԳԻԾ

Կանոնաւոր հաղորդակցութիւն դէպի Ալէքսանդրիայի, Բուլղարիայի, Մակեդոնիայի, Սերբիայի, Անատոլիայի-Պարսից-Ծոցի (Персидскій заливъ) գծերի բոլոր նաւահանգիստները։

ԲԱԼՏԻԱԿԱՆ ԳԻԾ

Կանոնաւոր հաղորդակցութիւն ուղղակի Պետերբուրգ-Րիգա, Լիբավա և Րէվել։

Տոմսակները կարելի է գնել Թիֆլիսի գրասենեակում, Վելիամինովսկայա փողոց, № 18.

Հեռախօս № 11.

Ընդունվում են եւ ապահովացվում են ապրանքներ ձեռնտու պայմաններով։

Գործակալ՝ Ս. Խ. Սուլխանեանց

(շ.) 0—39

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

(Ձմեռային երթեւեկութիւն)
(Ժամերը նշանակված են Թիֆլիսի ժամանակով)

ԹԻՖԼԻՍԻՑ ՄԵԿՆՈՒՄ Է

ԲԱԳՈՒ՝ արագ № 2 գնացքը՝ (I, II և III կարգի վագոն.) 10 ժ. 20 ր. առաւ., Աղստաֆա է հասնում 12 ժ. 44 ր. կէսօր., Գանձակ՝ 3 ժ. 18 ր. ցեր. Եւլախ՝ 4 ժ. 52 ր. ցեր., Հաջի-Կաբուլ՝ 8 ժ. 35 ր. երեկ., Բագու՝ 11 ժ. 43 ր. գիշ.։ Մարդատար № 6 գնացքը՝ (միայն I և II կարգի վագոն.) 3 ժ. 33 ր. ցեր., Աղստաֆա է հասնում 6 ժ. 29 ր. երեկ., Գանձակ՝ 9 ժ. 46 ր. երեկ., Եւլախ՝ 11 ժ. 53 ր. գիշ., Հաջի-Կաբուլ՝ 4 ժ. 20 ր. գիշ., Բագու՝ 8 ժ. 11 ր. առաւ.։ Փոստատար № 4 գնացքը՝ (բոլոր կարգերի վագոններով) 11 ժ. 18 ր. գիշ., Աղստաֆա է հասնում 2 ժ. 12 ր. ցեր., Գանձակ՝ 5 ժ. 29 ր. առաւ., Եւլախ, 7 ժ. 30 ր. առաւ., Հաջի-Կաբուլ՝ 12 ժ. 01 րոպէին կէսօրվայ, Բագու՝ 4 ժամ 52 րոպէին ցերեկվայ։ Խառն № 106 գնացք՝ (IV կամ III կարգի վագոններով, երբ կարեւորութիւն պատահի) 6 ժ. 32 ր. առաւ., Աղստաֆա է հասնում 10 ժ. 42 ր. առաւ., Գանձակ՝ 2 ժ. 57 ր. ցեր., Եւլախ՝ 6 ժ. 25 ր. երեկ., Հաջի-Կաբուլ՝ 1 ժ. 16 գիշ., Բագու՝ 7 ժ. 12 ր. առաւ.։

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆ՝ Մարդատար № 74/75 գնացքը՝ (բոլոր կարգի վագոններով) 11 ժ. 48 ր. գիշ., Ղարաքիլիսա է հասնում 7 ժ. 01 ր. առաւ., Ալէքսանդրօպօլ՝ 10 ժ. 31 ր. առաւ., Էջմիածին կայար.՝ 3 ժ. 45 ր. ցեր., Ուլուխանլու՝ 4 ժ. 12 ր. ցեր.։ (Առանց Երեւան մտնելու։ Սակայն Ուլուխանլուից առանձին գնացքը Երեւան ուղեւորվում է 4 ժ. 37 ր. ցեր., և Երեւան հասնում 5 ժ. 20 ր. երեկոյեան., Նախիջևան՝ 9 ժ. 26 ր. երեկ., Ջուլֆա՝ 11 ժ. 10 ր.) երեկ.։ Մարդատար-ապրանքատար № 78/79 գնացքը. 5 ժ. 34 ր. երեկ., Ղարաքիլիսա է հասնում՝ 12 ժ. 48 ր. գիշ., Ալէքսանդրօպօլ՝ 4 ժ. 32 ր. գիշ., Էջմիածին կայարան՝ 4 ժ. 41 առաւ., Երեւան՝ 11 ժ. 06 ր. առաւ., և այնուհետեւ գնացքը չէ գնում։

ԲԱԹՈՒՄ՝ Մարդատար № 5 գնացքը՝ (բոլոր կարգի վագոններով) 5 ժ. 45 ր. երեկ., Միխայլօվօ է հասնում 9 ժ. 51 ր. եր., Բաթում՝ 6 ժ. 26 ր. առաւ., Փոստատար № 3 գնացքը՝ (բոլոր կարգի վագոններով 9 ժ. 50 ր. առաւ., Միխայլօվօ է հասնում 1 ժ. 56 ր. կէսօր., Բաթում՝ 11 ժ. 13 ր. գիշ.։ Մարդատար № 7 գնացքը՝ (II և III կարգի վագոններով) 10 ժ. 38 ր. գիշ., Միխայլօվօ է հասնում 3 ժ. 08 ր. գիշ., Բաթում՝ 1 ժ. 42 ր. կէսօրին։

ԲՈՐԺՈՄ՝ մարդատար № 9/66 գնացքը՝ (բոլոր կարգի վագոն.) 3 ժ. 23 ր. ցեր., Գօրի է հասնում 6 ժ. 02 ր. երեկ., Բօրժոմ՝ 9 ժ. 02 ր. գիշ.։

ԹԻՖԼԻՍ Է ՀԱՍՆՈՒՄ

ԲԱԳՈՒԻՑ՝ Մարդատար № 5 գնացքը՝ 5 ժ. 07 ր. երեկ.։ Փոստատար № 3 գնացքը՝ 8 ժ. 54 ր. առ.։ Արագ № 1 գնացքը՝ 9 ժ. 56 ր. գիշ., որը այնուհետեւ չէ գնում։ Խառն № 107 գնացքը՝ 9 ժ. եր.։

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆԻՑ՝ փոստատար № 72/73 գնացքը՝ 8 ժ. 25 ր. առաւ.։ Մարդատար-ապրանքատար՝ № 80/81 գնացքը՝ 1 ժ. 40 ր. ցերեկվայ։

ԲԱԹՈՒՄԻՑ՝ Մարդատար № 6 գնացքը՝ 2 ժ. 50 ր. ցերեկ., Փոստատար № 4 գնացքը՝ 10 ժ. 28 ր. գիշ.։ Մարդատար № 8 գնացքը 5 ժ. 33 ր. առաւ. (այս գնացքը Բագու չէ գնում)։

ԲՕՐԺՈՄԻՑ՝ Մարդատար № 6/10 գնացքը՝ 7 ժ. 58 ր. առաւօտեան։

Ծանօթութիւն.—Ձմեռային երթեւեկութեան միջոցին որոշված է Թիֆլիսից Պետերբուրգ (յետ և առաջ) անմիջական, առանց վագոն փոխելու հաղորդակցութիւն՝ Բագուի-Ռոստովի-Խարկովի վրայով Անդրկովկասեան գծի արագ №№ 1 և 2 գնացքներով։ Գնացքում լինելու է մէկ մ ի ք ս տ վագոն I և II կարգի և մէկ վագոն III կարգի. բոլոր տեղերը պլացկարտերով են։

Նոյնպէս հաստատվում է Թիֆլիս-Մոսկվա յետ և առաջ, առանց վագոն փոխելու, հաղորդակցութիւն՝ Բագուի-Ռոստովի և Կոզլովի վրայով՝ արագ № 1 և 2 գնացքներով։ Գնացքում լինելու է Միջազգային ընկ. մէկ մ ի ք ս տ վագոն I և II կարգի, որի համար վերցվելու է յաւելեալ արժէք. ամեն մէկ հայպար վերստին 8 ր. I կարգում և 6 ր. II կարգում։ Թիֆլիսից-Մոսկվա հաշվում է 2877 վերստ։

Առանց վագոն փոխելու հաղորդակցութիւնը Թիֆլիս-Բագու-Ռոստով յետ և առաջ կատարվելու է արագ № 1 և 2 գնացքներով։ Բոլոր կարգերի տեղերը պլացկարտով են։

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

Հիմնված 1880 Թ.

(Կուկիա, Վօրօնցովի արձանի հանդէպ)

Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից

Ա Ռ Ա Ւ Օ Տ Ե Ա Ն Ե Ր Ը

«606»-Ի ՆԵՐԱՐԿՈՒՄ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ՝ 11—12 ժ.

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վերքաբուժութեան վեներական (սիֆիլիս) հ.։

Բ. Գ. ԱՂԱՍԱՐԵԱՆ—1—2 ժ. Ներքին և երեխայոց հիւ.։

Կ. Մ. ԶԻԿՕՎԱՆԻ—9½—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։

Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան կանանց և երեխայոց հ.։

Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.։

Մ Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներական վերքաբուժութեան և միզանո. հ.։

Գ. Յ. ԳՈՒՐԳԷՆՕՎ—12—1 ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։

Ա. Գ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։

ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ԱՄԲՐՈՒՄՕՎԱ-ՄԵԼԻՔԵԱՆ — 1—2 ժ. մանկաբարձութիւն և կանանց հիւ.։

Ե Ր Ե Կ Ո Յ Ե Ա Ն Ե Ր Ը՝

Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—6—7 ժ.։

Վճարը 50 կ.։ Չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝

Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

1. 0—24

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ

Տ. ԳԷՈՐԳԲԷԳԵԱՆ

Աչքի հիւանդութիւններ

Առաւօտեան ժամը 10—1.

Երեկոյեան ժամը 5—7.

Վելեամինովսկայա փողոց, № 8.

(Կ. Հ.) 416. 100—87

Բ Ժ Ի Շ Կ

Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԵՐԵԽԱՅՈՑ

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Առանձնապէս ՍՏԱՄՈՔՍԻ և ԱՂԻՔՆԵՐԻ

Ընդունելութիւնը ամեն օր) 10—11 ժ. առ. (երեխաների)) 5—7 ժ. երեկ. (ընդհանուր)

Միքայէլեան փող., № 36. տէլէֆօն 388.

(Հ.ու.Կ.) 761. 100—87

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՇԻՐԱԿ տպարանի համար հարկաւոր է

◆ ՄԻ ԱՐԱԳԱՏԻՊ ◆

ՄԵՔԵՆԱՅ

Դիմել՝ Александрополь, типографія „Ширакъ“, Апинянцу.

155. 3—1

ՀՕՆՕՐՐԵԻ (ՏՐԻՊՊԵՐ) ԴԵՄ

Ն Ո Ր - Մ Ի Ջ Ո Ց

„SALO—ՊԻՋԻԼԻՆ“

Ներգործում է արագ և արմատականապէս, և բժիշկների վկայութեամբ համարվում է իբրև հաստատուն միջոց։ Գործադրելու ձեռնարկը կցված է արկղիկին։ Իսկականը մետաղեայ արկղներում, հատը՝ 1 ր. և 1 ր. 80 կ.։

Միաժամանակ յաւ է ներգործում թէ սուր եւ թէ յարատեւ բնոյթ ունեցող դէպքերում եւ կարճ ժամանակի ընթացքում վերացնում է ամենայամառ ընթացք։

ՊԱՀԵՍՏԸ՝ Петербургъ, Разъѣзжая ул., № 7, аптека Б. Конгейма.

Ուղարկվում է վերադիր վճարով։ Ճանապարհածախսը պօստային սակագնով։

Գտնվում է Կովկասեան Ընկերութեան Դեղային Ապրանքների վաճառանոցում։

(Կ.) (П. 23620) 52—10

МАРКА УТВЕРЖД. АНУЗОЛЬ ГЕДЕКЕ и Ко. ПРАВИТ. № 4530.

ПРОСИМЪ ОТВЕРГАТЬ ПОДДѢЛКИ И ВСЯКІЯ ПОДРАЖАНІЯ И ТРЕБОВАТЬ ТОЛЬКО НАСТОЯЩІЯ СЪ ОХРАН. КЛЕЙМОМЪ СЪ ТАМОЖ. ПЛОМБОЙ РУССКАГО ПРАВИТЕЛЬСТВА.

СВѢЧИ

АНУЗОЛЬ

ГЕДЕКЕ и Ко.

РЕКОМ. ДЛЯ БЫСТРАГО, УДОБНАГО И БЕЗБОЛѢЗНЕННАГО ИЗЛѢЧЕНІЯ

ГЕМОРРОЯ

Это испытанное, благотворно-дѣйствующее средство признано врачами за лучшее. Цѣна 1 р. 75 к.

Продажа въ аптекахъ и лучш. аптекар. магазин.

ПРЕДСТАВИТЕЛЬ ВЪ РОССІИ пров. Э. ЮРГЕНСЪ.

Волхонка, МОСКВА.

(М. 10873) 12—3 (10.)

ՀՕՆՕՐՐԷԻ ԴԷՄ

(ՏՐԻՊՊԵՐ)

Փ ո ր ձ վ ա ծ մ ի ջ ո ց

ՍԱՆՏՕ-ԿՈՒԲԷՐՕԼ

Ներգործում է արագ և միանգամայն բուժում է սուր և քրոնիկական տրիպպերը. Իսկականը մետաղեայ արկղիկներում՝ մեր դիզայն օրինէ կնիքով, 32 կապս. պարուն. արկղ.—1 ր. 25 կ., 50 կապս.—1 ր. 75 կ.։ Դէպօն՝ С.-Петербургъ. Подольская аптека. Подольская 1—81.

Ուղարկ. ենք վերադիր վճ.։ Ճանապարհածախսը ըստ պօստ. սակագնի։ Գտնվում է նաև ամենալաւ դեղատն. և դեղավաճառանոցներում։

(Կ.) (П. 34615) 20—6

Золотая медаль Лондонъ 1893 г.

Главный складъ у Г. Ф. Юргенсъ, Москва.

(М. 5874) 24—5

Հրաւէր

Լրացած լինելով Էջմիածնեցոց եկեղեցու երէցփոխի և 2 հոգաբարձուների պաշտօնավարութեան ժամանակամիջոցը, վաղը, կիրակի, ամսիս 11-ին, առաւօտեան ժամը 11-ին նշանակված է նոյն եկեղեցում ծխականների առաջին ընդհանուր ժողով՝ ընտրելու երէցփոխ և 2 հոգաբարձուներ. ուստի սրանով հրաւիրում եմ յիշեալ եկեղեցու չափահաս ծխականներին մասնակցելու ընտրութեանը և զբաղվելու եկեղեցու վերաբերեալ մի քանի ընթացիկ հարցերով։

Գործակալ՝ Ղեւոնդ ք. Մամիկոնեան

159. 1—1

ՆՈՐ ԳԻՐՔ

Լոյս տեսաւ և վաճառվում է

ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆԻ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

I հատոր. Հրատ. „ՊԱՆԹԷՕՆԻ“

Գինն է 1 ռուբ.

Դիմել գրավաճառներին կամ Москва, Оружейный пер. д. Ганшина, кв. 15. П. Макинціану.

(օ. մ.) 148. 10—3

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՏՈՒՆ

„ՐԱՖԱՅԷԼ“

Երեւանեան հրապ., Պուշկինեան փ. № 1.

Օգտվեցէք դէպքից! Գները պակասեցված են կարճ ժամանակով։

Վիզիտնի նկարների դիւժինը 2 ր., կաբինէտնին՝ 4 ր., մի դիւժին բացիկները 1 ր. 50 կ.։ Խմբովին կամ մեծադիր լուսանկարները մատչելի գներով։ Պատուէրները կատարվում են բաւարարեցուցիչ։

(ա.օ.) 114. 30—16

Թիֆլիսի «ՋՐԿԻՆԵԱՆՑ» եկեղեցու համար հարկաւոր է հմուտ, ձայնեղ և համեստ

ՏԻՐԱՑՈՒ

ամսական 15—17 ր. ռոճիկով՝ բաւարար գանձանակով, օրինակատարութիւններից ստացվող երկրորդ տիրացուական հասոյթով և՝ 5-ամեայ ծառայութիւնից յետոյ՝ ամսական 2 ր. աւելցուկով։

Դիմել ինձ՝ Գրիգորիս ա. ք. Երզնկեանց։

150. 2—2

„ՄՇԱԿԻ“ ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ

Վաճառվում են հետեւեալ հրատարակութիւններից

1) ԳՐ. ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ, հատոր I	1 ր.	—
2) ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՆԵՐ, Վրձինի, I և II հատորներ	1 ր.	50 կ.
3) ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԿՈՒ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ, Շահրիարի	—	50 կ.
4) ՋՀՈՒԴ-ՔՈՒՇԱՆ, վէպ Պարսկաստանի կեանքից, Շահրիարի	1 ր.	—
5) ՄԻ ԱՄԻՍ ԱՐԵՒԵԼՔՈՒՄ, Հ. Առաքելեանի	—	40 կ.
6) ԻՆՆՍՈՒՆ ԵՐԵՔԸ, մեծ վէպ Վ. Հիւգոյի, թարգմ. Արշակ Սաֆարեանի	1 ր.	50 կ.
7) ԱՆԴԵՐՍԸՆԻ ՀԷՔԻԱԹՆԵՐԸ, թարգմ. Տ. Ջաւէնի	—	50 կ.
8) ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, Լէօի, հատոր I, երկրորդ տպ.	1 ր.	20 կ.
9) ԴԷՊԻ ԱՐԱՐԱՏ, Արշ. Միխիթարեանի	—	40 կ.
10) ՀԱՅՐԵՆԻ ՀՈՂԸ, վէպ Հանրի Բօրդօյի, թարգմ. Հ. Առաքելեանի	—	60 կ.
11) ՏՆԱՅԻՆ ԲԺՇԿԱՐԱՆ, բժշկպ. Գ. Բաբեանի		
I հատոր, Բնախօսութիւն եւ անդամազննութիւն	1 ր.	—
II » Հիւանդութիւններ (վարակիչ, ներքին, կաշուի), դեղարան, բառարան	1 ր.	60 կ.
12) ՁԵՌՆԱՐԿ տրամաբանութեան, հոգեբանութեան, բանաճիւսութեան, Հ. Առաքելեանի	—	50 կ.
13) ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՆԵՑՈՒԿՆԵՐԸ, Հ. Իբսէնի, թարգմ. Լ. Բաբայեանի	—	50 կ.
14) ՔՍԱՆ ՎԷՊԻԿՆԵՐ, Գի դը Մօպասանի, թարգմ. Հ. Առաքելեանի	1 ր.	—
15) ՆՈՐ ԿԵԱՆՔԻ ՇԵՄՔՈՒՄ, դրամ. էտիւդ գաւառ. կեանքից, Ա. Ք.-ի	—	40 կ.
16) ՆՇԱՆՎԱԾՆԵՐ, պիէս 3 գործ., Ալ. Արէլեանի	—	60 կ.
17) ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆԸ, Լ. Ն. Տօլստոյի, թարգմ. Սուքիասեանի	—	30 կ.
18) ԿՈՆՖՈՒՑԻՈՍ (Չինական իմաստունը), Լ. Ն. Տօլստոյի խմբագրութեամբ կազմեց Ա. Բուլանժէ, թարգմ. Սուքիասեանի	—	7 կ.
19) ԱՍԱՑՈՒԱԾՔՆԵՐ ՄԱՀՈՄԵԴԻ, ընտրված Լ. Տօլստոյի, թ. Լ. Դանիէլեանի	—	5 կ.
20) ՑՈՒՇԱՐՁԱՆ ողբացեալ Արփիար Արփիարեանի	—	40 կ.
21) ՄԻ ՀՆՁԻՒՆԻՆ ՄԻ ԳԻՐ (վեպագրութիւն), Ստ. Մալխասեանցի	—	20 կ.
22) ԸՆԿԵՐՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՅ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐ, Մուշեղ եպիսկոպոսի	—	35 կ.
23) ՃՈՐՏԵՐԻ ԱԶԱՏԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ, նկարներով	—	15 կ.
24) ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ, Ե. վ. Տէր-Մինասեանի	—	25 կ.
25) ԱՆԳԼԻԱՑԻ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ, թարգմ. Մ.-ի	—	15 կ.
26) ՃԱՊՕՆԻԱ կամ ծագող Արեգակի երկիրը, Գ. Ի. Շրէյդէրի	—	25 կ.
27) ՄԻԼՏՕՆԻ ԿԵԱՆՔԸ եւ գրական գործունէութիւնը, Հ. Առաքելեանի	—	30 կ.
28) ԳԱԼԻԼԷՅԻ ԿԵԱՆՔԸ եւ գիտական գործունէութիւնը, Հ. Առաքելեանի	—	25 կ.
29) ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ԵՐԲԵՄՆ ԵՒ ԱՅԺՄ, Լէման Հաուպտի, թարգմ. Ի. Ցարուեթինեանի	—	20 կ.

Նրանք, որոնք կը դիմեն մեզ՝ պահանջելով վերոյիշեալ գրքերից 5 ռուբլուց բարձր գումարի՝ կը ստանան 25% զեղջ։ 10 ր. բարձր գումարի պատուէր տուողները ստանում են 30% զեղջ։

«Մշակի» բաժանորդներից նրանք, որոնք վերոյիշեալ բոլոր գրքերից մի-մի օրինակ կը պահանջեն, կը ստանան 40% զեղջ։

ՃԱՆԱՊԱՐՀԱԾԱԽԸ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱ։

50—2

ԱԿՑԻՕՆԵՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԼԱԲՕՐԱՏՕՐԻԱ

Իզմայլօվսկի պր. № 27.

Պարիզ 1900. ՈՍԿԷ ՄԵԴԱԼՆԵՐ Նիժնի-Նովգօր. 1896.

ԳԼԻՑԵՐԻՆ ՎԵԼՈՒՐ

ԿԱՇԻՆ ՍԽԻԱՑՆԵԼՈՒՑ, ՊԷՊԷՆՆԵՐԻՑ, ԿԱՐՄՐԵԼՈՒՑ, ՔԱՄՈՒՑ ԵՒ ՑՐՏԻ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆԻՑ ՊԱՀՊԱՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ։

«Ս.-Պետերբուրգի Քիմիական Լաբօրատորիա» Ընկ. խնդրում է, ի նկատի ունենալով կրկնվող կեղծիքները, առանձին ուշադրութիւն դարձնել ֆիրմայի անուան վրա, որ բաղկացած է միայն երեք խօսքից՝ «Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԼԱԲՕՐԱՏՕՐԻԱ», և ընկ. մարկայի վրա, որ ներկայացնում է ՊԵՏՐՈՍ ՄԵԾԻ արձանը՝ Պետերբուրգի Սենատսկի հրապարակում։

Գլխաւոր պահեստը. Кавказское Т-во Торговли Аптекарскими Товарами—Тифлисъ, Баку, Батумъ.

(11.) 4—3

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный.